

ترجمه دکتر ستار زرکلام

وکیل پایه یک دادگستری

مقررات حقوق فرانسه راجع به «چک بدون محل»

○ فصل ششم - چک بلامحل

۷۰- مقررات راجع به پیشگیری و مجازات چک بلامحل

افزایش تعداد چکهایی که بدون پیش‌بینی محل آن صادر می‌شوند و اختلالاتی که این امر در گردش تجاری ایجاد می‌کند، حاکمیت را وادار می‌کند تا بیشتر از پیش مقرراتی را در این خصوص وضع کند و برای بانکها و بانک فرانسه Banque de France نقش فراوانی در پیشگیری از صدور چکههای بلامحل در نظر گرفته و سیستم کیفری شدیدی را مقرر کند. این سیستم انحصاراً به خودداری از پرداخت وجه چک به دلیل عدم کفایت یا فقدان موجودی مربوط می‌شود. عدم پرداخت چک به دلیل در دسترس نبودن محل مشمول این مقررات نمی‌شود. در خصوص سایر موارد عدم پرداخت چک مراجعه کنید به (شماره ۹۳ به بعد).

در این مقررات، منظور از اصطلاح «بانک» مؤسسات اعتباری و نهادها، مراکز خدماتی یا اشخاص است که صلاحیت در اختیار داشتن حسابی را که بتوان از آن چکی صادر نمود، دارا باشند.

● گفتار ۱ - تکالیف بانکها

○ مبحث ۱ - ثبت اختلالات راجع به پرداخت

۷۱- تکلیف بانک به ثبت اختلالات راجع به پرداخت

الف) بانک محال علیه که از پرداخت وجه چک به دلیل فقدان محل یا عدم کفایت آن

جزاً یا کلاً خودداری کرده، مکلف است موضوع را حداکثر ظرف دو روز کاری متعاقب عدم پرداخت چک ثبت نماید.

در صورتی که صاحب حساب علی‌رغم ممنوعیت بانکی یا قضایی معتبر مبنی بر عدم صدور چک، اقدام به صدور چک کرده باشد مهلت ثبت موضوع، حداکثر روز پنجم کاری متعاقب عدم پرداخت وجه آن منقضی خواهد شد.

به علاوه چنانچه بانک محال علیه به دلیلی غیر از فقدان یا عدم کفایت محل چک را پرداخت نکند، نظیر ایرادات شکلی، جعل امضا (fausse signature) و در عین حال مبلغ محل منعکس در حساب تکافوی پرداخت چک را نکند باید نسبت به ثبت موضوع اقدام نماید (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۲، بند ۲).

با این حال چکی که وجه آن پرداخت نمی‌شود باید واقعاً صادر شده و توسط ثالث ارائه شده باشد. در خصوص چکی که توسط صاحب حساب یا وکیل وی به بانک ارائه می‌شود و بانک نمی‌تواند آن را پرداخت نماید، نیازی به ثبت یا ارسال اخطاریه نیست. به استثنای فرض اخیر، اگر چک به دلیلی غیر از فقدان محل پرداخت نشود ولی در عین حال بدون محل باشد بانک می‌تواند به مسؤلیت خودش مبلغ موجود در حساب و قابلیت دسترسی یا عدم دسترسی به آن را اعلام نماید. از سوی دیگر بانک می‌تواند دلیل رد تقاضای پرداخت وجه چک را دقیقاً مشخص کند.

در چنین مواردی، فقدان یا عدم کفایت محل همانند دلیلی که عدم پرداخت وجه چک و اعمال مقررات قابل اعمال به چک بلامحل را توجیه می‌کند تلقی خواهد شد (اخطاریه، ممنوعیت و...) جز در مورد:

اختلال ذاتی در سند؛ قلم خوردگی، الحاق، آثار جعل، فقدان یکی از مندرجات اساسی صحت چک، فقدان امضا یا امضای جعلی؛

- مقابله با پرداخت چک (تأمین مبلغ چک اعتراض تلقی نمی‌شود)؛

- مرور زمان چک؛

- عدم اهلیت یا حجر صادرکننده چک (یادداشت وزارت دادگستری و وزارت اقتصاد و دارایی ۲ الف ۱۹۹۲). در صورت بسته بودن حسابی که چک از آن کشیده شده است نیز موضوع باید توسط بانک ثبت شود.

در صورت عدم پذیرش چک پرداخت نشده که مجدداً به بانک ارائه شده، ثبت موضوع ضروری است.

ب) بانکی که اختطاریه بانک فرانسه را مبنی بر این که یکی از اشخاص دارنده حساب در آن مؤسسه از صدور چک ممنوع گردیده دریافت می‌کند، باید این اختطاریه را حداکثر ظرف سه روز کاری متعاقب دریافت آن ثبت نماید.

۷۲- محتوی ثبت اختلال عدم پرداخت

الف) ثبت اختلال عدم پرداخت چک، / ثبت موضوع در هر مورد باید حاوی اطلاعات زیر باشد:

۱- شماره حساب، ذکر این نکته که حساب شخصی است یا جمعی همچنین اطلاعاتی که تعیین هویت دقیق محال علیه را ممکن نماید.

۲- نام یا القاب یا نام شرکت (raison social) صاحب حساب، آدرس وی، همچنین: - چنانچه دارنده حساب شخص حقیقی است، اسم کوچک وی، تاریخ و محل تولد و بعلاوه، برای زنان شوهردار یا بیوه، نام و نام کوچک شوهر در صورتی که هویت این افراد برای محال علیه شناخته شده باشد؛

- چنانچه دارنده حساب شخص حقوقی باشد، قالب حقوقی آن؛

- بعلاوه، شماره شناسایی ملی بنگاههای پیش‌بینی شده توسط مقررات موجود و چنانچه دارنده حساب یک بنگاه شخصی یا یک شخص حقوقی باشد مشخصات مربوطه.

این اطلاعات باید برای هر یک از صاحبان حساب جمعی نیز ذکر شود.

۳- شماره چک.

۴- مبلغ چک به فرانک فرانسه و در صورت لزوم، تاریخ صدور چنانچه صاحب حساب با وجود ممنوعیت صدور که در تاریخ عدم پرداخت معتبر بوده اقدام به صدور چک نموده باشد.

۵- تاریخ عدم پرداخت چک.

۶- دلیل عدم پرداخت و کسری موجودی.

۷- در صورت نیاز ذکر این نکته که چک علی‌رغم ارسال اخطاریه در اجرای ماده ۶۳-۵ مصوبه مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ یا با نقض ممنوعیت اعلام شده در اجرای ماده ۶۸ این مصوبه صادر شده است.

۸- در صورت نیاز ذکر این نکته که حسابی که چک از آن حساب کشیده شده در تاریخ عدم پرداخت بسته بوده است. در صورت رفع موجبات عدم پرداخت، ثبت عدم پرداخت با تاریخ اخیر تکمیل می‌شود.

ب) ثبت ممنوعیت صدور چک: بانکی که توسط بانک فرانسه از ممنوعیت صدور چک توسط یکی از اشخاص صاحب حساب در آن بانک مطلع می‌شود باید اخطاریه مربوط به این ممنوعیت را ثبت نماید.

بانک همچنین باید تاریخ ابلاغ این ممنوعیت توسط بانک فرانسه به آن بانک را ثبت کند.

بعلاوه بانک رفع ممنوعیت از صدور چک را باید ثبت کند (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۴).

ج) مقررات مشترک راجع به ثبت: موارد منجر به عدم پرداخت چک به ترتیب تاریخ ثبت می‌شود به نحوی که هر یک دارای شماره در سری شماره‌های سالانه متوالی باشد. برگ حاوی ثبت نگهداری می‌شود و باید ظرف یک سال از تاریخ رفع موجبات عدم پرداخت یا، در غیر این صورت ظرف ده سال از تاریخ اخطاریه عدم پرداخت قابل توجیه باشد.

۷۳- ارسال تأییدیه یا اخطاریه به ذینفع چک

۱- تأییدیه عدم پرداخت

بانک محال علیه که جزئاً یا کلاً از پرداخت مبلغ چک به دلیل کسر موجودی خودداری کرده، باید «تأییدیه عدم پرداخت» به عنوان ذینفع چک صادر کند. در این تأییدیه ذکر می‌شود که صادرکننده از صدور چک محروم شده و اینکه در

صورت عدم پرداخت وجه چک و در صورت لزوم، عدم پرداخت جریمه*، تا مدت ده سال حق صدور چک را باز نخواهد یافت.

در این تأییدیه تصریح می‌شود که بانک محال علیه مکلف به پرداخت وجه چک نیست مگر اینکه چک:

- از دسته چکی صادر شده باشد که محال علیه استرداد آن را درخواست نکرده است در حالی که صاحب حساب، عامل عدم پرداخت، باید اخطاریه‌ای مبنی بر استرداد دسته چکی که در اختیار او یا نمایندگان او قرار دارد دریافت می‌کرده است. (مصوبه قانون اکتبر ۱۹۳۵ ماده ۲- ۶۵، ۳- ۶۵ ناظر بر ماده ۷۳)؛

- از دسته چکی صادر شده باشد که توسط محال علیه در اختیار صادرکننده قرار گرفته، در حالی که صاحب حساب مشمول ممنوعیت بانکی یا قضایی بوده است.

- برای مبلغی مساوی یا پایین‌تر از صد فرانک صادر شده باشد (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۱- ۷۳) در تأییدیه در صورت لزوم، باید ذکر شود که چک علی‌رغم ممنوعیت بانکی، قضایی صادر شده است (مصوبه - قانون ۲۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۲، قسمت اول) و این که محال علیه ارسال اخطاریه به صاحب حساب را مطابق شرایط مقرر در شماره ۷۴ اثبات نماید. عدم درج این موضوع موجب محکومیت بانک به جزای نقدی به میزان ۸۰۰۰ فرانک فرانسو خواهد بود. بالاخره، تأییدیه عدم پرداخت باید حاوی این نکته باشد که در صورت عدم پرداخت یا تکمیل موجودی پس از یک مهلت سی روزه از تاریخ ارائه چک برای بار اول، به تقاضای ذینفع چک، گواهینامه عدم پرداخت به عنوان او صادر خواهد شد. (نک به شماره ۱۰۰)

تأییدیه همزمان با استرداد لاشه چک به ارایه‌کننده، به آن پیوست می‌شود. هیچ مهلت قانونی برای استرداد چک پرداخت نشده به ذینفع آن وجود ندارد. عرف حرفه‌ای آن را به دو روز از تاریخ ابلاغ تصمیم عدم پرداخت توسط مؤسسه محال علیه به بانک

*- در متن اصلی اصطلاح *penalite liberatoire* ذکر شده که معنی تحت‌اللفظی آن جریمه ابراکنده خواهد بود. این تأسیس در حقوق ایران معادلی ندارد، ولی با توجه به اینکه از جرائم دیگری نیز در این مجموعه نام برده شده، لذا تفکیک آنها اصطلاح جریمه ابراکنده را به کار خواهیم برد. منظور از این نوع جریمه در صفحات آتی مشخص شده است.

ارایه کننده چک محدود کرده است. برای استرداد چک توسط بانک اخیر به مشتری خود نیز مهلتی معین نشده است (گزارش وزارتی شماره ۲۰۴۸۹، روزنامه رسمی، ۲۷ آوریل ۱۹۷۸، صفحه ۲۴۱۷)

اسناد ارایه شده به ذینفع چک حاوی اطلاعاتی است که بانک محال علیه برای مشخص کردن موضوع عدم پرداخت ثبت کرده است (نک شماره ۷۲) (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۳۴)

۲- اخطاریه عدم پرداخت

در صورتی که بانک وجه چک را به دلیلی غیر از فقدان یا عدم کفایت موجودی پرداخت نکند و از طرف دیگر محل کافی برای پرداخت نباشد، محال علیه باید اخطاری که دلیل مشخص عدم پرداخت و کافی نبودن موجودی در آن ذکر شده به عنوان ذینفع صادر نماید. و چنانکه بانک در اخطاریه عدم پرداخت، به جای «کافی نبودن محل» «فقدان محل» ذکر کند مرتکب خطا شده است. زیرا با اطلاع رسانی غیردقیق به ذینفع وی راز وجود جزئی محل (موجودی) در روز ارایه چک و بانک دارنده را از موقعیت مطالبه حقوق خویش راجع به پرداخت مبلغ موجودی در یک مهلت کوتاه محروم کرده است (دادگاه تجدیدنظر پاریس "CA" ۱۹ سپتامبر ۱۹۹۵. مجله دانور، ۱۵ اکتبر ۱۹۹۵، قسمت فلاش)

اخطاریه به هنگام استرداد لاشه چک به ارائه کننده به آن ضمیمه می شود (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۳۵).

● گفتار دوم - ممنوعیت بانکی

۷۴- ارسال اخطاریه توسط بانک به دارنده حساب

۱- حساب شخصی

بانک محال علیه که جزاً یا کلاً از پرداخت وجه چک به دلیل فقدان موجودی کافی امتناع کرده است باید اخطاریه ای به دارنده حساب ارسال نماید که براساس آن شخص اخیر مکلف باشد:

- دسته چکهایی را که از طرف کلیه بانکهای طرف حساب در دست او یا نمایندگان

می باشد به این بانکها مسترد نماید:

- از این به بعد و در آینده، تا زمان عادی شدن وضعیت حساب او یا در غیر این صورت در مدت ۱۰ سال از تاریخ اخطاریه، از صدور چک - غیر از چکهایی که انحصاراً به وی امکان دریافت پول توسط صادرکننده نزد محال علیه را می دهد یا چکهای تأیید شده* - خودداری نماید (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ ماده م - ۶۵، مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲ ماده ۶)

اخطاریه توسط نامه سفارشی دو قبضه ارسال می شود (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۶، بند ۱).

در صورت عدم پرداخت وجه چک، به هنگام ارائه مجدد آن به بانک، محال علیه تکلیفی در ارسال اخطاریه ندارد. (مصوبه فوق، ماده ۶ بند ۵)
چنانچه در خصوص همان حساب، به دنبال اختلال در پرداخت که رفع نشده، اختلال دیگری به وجود آید، اخطاریه جدیدی با نامه عادی به صادرکننده ارسال می شود. در این اخطاریه خطاب به دارنده حساب تصریح می شود که ممنوعیت موجود تا موارد زیر ادامه خواهد یافت:
- تصفیه کلیه چکههای پرداخت نشده،

- در صورت نیاز، پرداخت جریمه ابرکننده مرتبط با هر چک پرداخت نشده ای که میزان آن اعلام می شود. (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۸)،
کلیه اخطاریه ها حتی در صورتی که چک یا چکههای پرداخت نشده از یک حساب بسته صورت گرفته باشد ارسال خواهد شد. این تکلیف پس از افضای مهلت یکساله از تاریخ بسته شدن حساب مرتفع می شود (مصوبه قبلی، ماده ۹).

۲- حساب وکالتی

بانک محال علیه که به دلیل فقدان موجودی کافی، از پرداخت چک جزاً یا کلاً خودداری می کند، باید به هر وسیله ای و در همان مدتها کلیه نمایندگان را که صاحب

*- چک تأیید شده (Cheque Certifie) چکی است که اشخاص عهده بانکها به حساب جاری خود صادر و توسط بانک محال علیه پرداخت وجه آن تأیید می شود (بند ۲ ماده ۱ قانون صدور چک سال ۱۳۵۵، اصلاحی در سال ۱۳۷۲)

حساب آنها را به عنوان دارنده چکهای قابل استفاده در خصوص حساب خود معرفی کرده است از موارد زیر مطلع سازد:

- اختطاریه ابلاغ شده به صاحب حساب (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ - ماده ۳ - ۶۵)؛

- اینکه نماینده صاحب حساب تا زمان عادی شدن وضعیت حساب نمی تواند در این خصوص مبادرت به صدور چک نماید (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۶، بند ۴).

۳- حساب جمعی

محال علیه که از پرداخت وجه چک صادر شده از یک حساب جمعی جزأ یا کلاً خودداری می کند به دو دسته از افراد اختطاریه می فرستد:

به آن دسته از صاحبان حساب که مسؤول اختلال در پرداخت چک هستند، بانک اقدام به ارسال اختطاریه مذکور در بند ۱ فوق می کند. این اختطاریه حاوی ممنوعیت صدور هر گونه چکی از کلیه حسابها و نیز تکلیف آنان به استرداد کلیه دسته چکهایی که از هر حسابی در دست آنها یا نمایندگان آنها قرار دارد خواهد بود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ - ماده ۴ - ۶۵).

به هر یک از دارندگان دیگر حساب جمعی، محال علیه اختطاریه عادی مبنی عدم صدور چک صرفاً از حسابی که در خصوص آن اختلال در پرداخت احراز شده ارسال می کند (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ - ماده ۴ - ۶۵). این مقررات در خصوص کلیه حسابهای جمعی اعم از اینکه مسؤولیت در آنها تضامنی باشد یا خیر اعمال خواهد شد (حساب مشترک - حساب شخصی و غیره) (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر - ۱۹۳۵ - ماده ۴ - ۶۵).

تعیین شخصی که مسؤول اختلال در پرداخت چک می باشد یا توجه به مقررات زیر صورت می گیرد:

الف) قبل از عدم پرداخت چک، یکی از دارندگان حساب جمعی با توافق کلیه دارندگان به عنوان مسؤول اختلال شناخته شود.

در این صورت چنین مسؤولی از صدور چک در خصوص کلیه حسابها ممنوع خواهد شد و اعلامیه اختلال در پرداخت تنها به نام وی خطاب به بانک فرانسه تنظیم خواهد

شد.

سایر دارندگان حساب تنها از صدور چک از حسابی که اختلال در پرداخت در آن ایجاد شده ممنوع خواهند شد. در خصوص این اشخاص نیازی به تنظیم اعلامیه خطاب به بانک فرانسه نخواهد بود.

ب) قبلاً هیچ مسؤولی بدین منظور انتخاب نشده است، که در این صورت هر یک از دارندگان حساب جمعی از صدور چک از کلیه حسابهای خود ممنوع خواهند شد و موضوع طی اعلامیه‌ای به اطلاع بانک فرانسه خواهد رسید (مصوبه - قانون ۳۰ سپتامبر ۱۹۳۵ - ماده ۴ - ۶۵، قانون شماره ۶۶۵ - ۹۲، ۱۶ ژانویه ۱۹۹۲، ماده ۲ - ۶۴)

ج) چکهای بدون محل توسط یکی از صاحبان حساب مشترک صادر شده و دارنده دیگر قصد خود را به خروج از حساب مشترک اعلام کرده باشد. در این صورت، شخص اخیر مشمول ممنوعیت صدور چک نخواهد بود. (دادگاه تجدیدنظر پاریس، ۱۹ اکتبر ۱۹۸۹، مجله JCP ویژه بنگاهها، جلد اول، صفحه ۱۹، شماره ۲۰۰)

۴- حساب شرکتی که در حال ترمیم (احیای) قضایی (*Redressement Judiciaire*)

است.*

چنانچه بنگاه و شرکت مشمول ممنوعیت قضایی یا بانکی مبنی بر صدور چک قرار گرفته باشد، مدیریت انتصابی توسط دادگاه می‌تواند با امضای خود از حسابهای بانکی یا پستی شرکت با صدور چک پرداخت استفاده نماید (قانون شماره ۹۸ - ۸۵ مورخ ۲۵ ژانویه ۱۹۸۵ - ماده ۳۱ بند ۵).

این تسهیلات در کارکرد حساب، در صورت توقف فعالیت‌های اداره کننده (اتمام تکالیفی که بر عهده او بوده) به ویژه پس از ارائه طرح ادامه فعالیت بنگاه، منتفی خواهد شد.

۵- ضرورت ارسال اخطاریه

در صورت فقدان اخطاریه قبلی، ممنوعیت بانکی صحیح نخواهد بود و قاضی مأمور

*- این تأسیس در حقوق ایران معادلی ندارد. در حقوق فرانسه این اصطلاح به مقرراتی اطلاق می‌شود که هدف از آن حمایت از شرکت در حال ورشکستگی، حفظ فعالیت شرکت و کارکنان آن و پرداخت بدهی‌های آن است. ترمیم قضایی ممکن است دو مرحله داشته باشد: مرحله نظارت و مرحله اجرای طرح ادامه فعالیت شرکت.

صدور دستورات موقت و فوری (Juge des referes) * باید دستور رفع این ممنوعیت را صادر نماید.

(دادگاه Grande instance *** پاریس، دستور موقت، ۱۶ اکتبر ۱۹۷۸، دالوز سیری ۱۹۷۹ قسمت اطلاعات سریع، صفحه ۲۷۴ دادگاه تجدیدنظر پاریس، ۶ نوامبر ۱۹۷۹، دالوز سیری، ۱۹۸۰ قسمت اطلاعات سریع، صفحه ۱۳۳، ملاحظات کابریلاک).

۷۵- محتوای اخطاریه عدم پرداخت

۱- اخطاریه

زمانی که بانک محال علیه، از پرداخت وجه چک به دلیل فقدان موجودی کافی جزئاً یا کلاً خودداری می‌کند، باید اخطاریه‌ای خطاب به دارنده حساب حاوی هشدارهای زیر ارسال نماید:

- فوراً دسته چکهایی را که در اختیار او یا نمایندگانش قرار دارد به بانک مسترد نماید؛
- از صدور چک، جز چکهایی دریافت وجه (از حساب خودش)، یا چک تأیید شده تا عادی شدن وضعیت حساب و یا تا انقضای مدت ۱۰ سال از تاریخ ارسال اخطاریه خودداری کند.

- فوراً اسامی و نشانی نمایندگان را که دسته چکهایی قابل استفاده از حساب وی در اختیار دارند به بانک اعلام کند (نک شماره ۷۴).

اخطاریه همچنین باید حاوی مطالب زیر باشد:

- شماره؛

- مبلغ چک پرداخت نشده؛

*. در حقوق فرانسه منظور قاضی است که از اختیار صدور دستور موقت برخوردار است بدون اینکه در خصوص ماهیت دعوی اظهارنظر نماید. قضات دارای چنین اختیاری عبارتند از: رئیس دادگاه تجدیدنظر و رئیس دادگاههای Grande instance.

**. در حقوق فرانسه دادگاه Grande instance از دادگاههای بدوی در امور حقوقی به شمار می‌آید که در سلسله مراتب دادگاهها بالاتر از دادگاههای Instance قرار دارد. صلاحیتهای این دادگاهها از حیث موضوع دعوی و میزان خواسته متفاوت است و نسبت به یکدیگر دارای صلاحیت نسبی هستند.

- وضعیت حساب در تاریخ عدم پرداخت (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۶ بند ۲). در
 اختاریه همچنین راههایی که با توسل به آنها امکان عادی سازی حساب وجود دارد
 تصریح می شود:

- چنانچه محال علیه، در طول دوازده ماه گذشته، کلیه چکهای صادر شده توسط
 همان صاحب حساب را پرداخت کرده باشد به او متذکر می شود که در صورت
 عادی سازی حساب (رفع موجبات عدم پرداخت) (نک به شماره های ۸۴ و ۸۵) در ماه
 ارسال اختاریه، مشمول جریمه ابراکنده نخواهد شد (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۷
 بند ۱)؛

- چنانچه صاحب حساب مکلف به پرداخت جریمه ابراکنده باشد، محال علیه مبلغ
 آن را در خصوص هر چک، و نیز نحوه واریز آن را متذکر خواهد شد (نک به شماره ۸۴)
 (مصوبه قبلی، ماده ۷ بند ۲).

بالاخره اختاریه مبلغ جرائم متعلقه در صورت نقض ممنوعیت صدور چک را قبل از
 رفع موجبات عدم پرداخت موضوع آن تصریح می نماید.

مندرجات اجباری اختاریه ها در پیوست بخشنامه مورخ ۱۲ اوت ۱۹۹۲ اعلام
 شده اند (روزنامه رسمی ۱۹ اوت ۱۹۹۲، صفحه ۱۱۲۶۸ به بعد)

۲- اطلاعیه

اطلاعیه ارسالی به نمایندگان (وکلا) صاحب حساب، حاکی از ممنوعیت صدور
 چک باید حاوی مندرجات اعلام شده در شماره ۷۴ باشد.

اطلاعیه به نماینده (وکیل) متذکر می شود تا زمانی که صاحب حساب وضعیت
 حساب خود را عادی ننموده است حق صدور چک از این حساب را نخواهد داشت.
 اطلاعیه مبلغ جرائمی را که وی (نماینده) در صورت نقض ممنوعیت صدور یک یا چند
 چک از این حساب قبل از عادی سازی وضعیت حساب دارنده، علی رغم آگاهی از آن
 باید بپردازد تصریح می کند.

فرم این اطلاعیه در پیوست ۲ بخشنامه مورخ ۲۹ می ۱۹۹۲ آمده است (روزنامه
 رسمی ۳۱ می صفحه ۷۳۰۲) در سرزمینهای ماورای بحار و در واحدهای سرزمینی
 مایوت، مندرجاتی که باید در اختاریه و اطلاعیه ذکر شوند در پیوست بخشنامه مورخ

۱۷ آوریل ۱۹۹۵ آمده است (روزنامه رسمی مورخ ۲۶ آوریل).

۷۶- مهلت ارسال اخطاریه، ضمانت اجرا

هیچ مقرراتی در خصوص ارسال اخطاریه در یک مهلت معین وجود ندارد. در نتیجه اخطاریه باید فوراً ارسال شود (دیوان کشور شعب کیفری، ۱۹ می ۱۹۸۰، مجله Gaz.Pal، ۱۹۸۰ جلد ۲ شماره ۲۶۴)

بانک محال علیه نفع زیادی در ارسال سریع اخطاریه دارد. در غیر این صورت مسؤولیت او مطرح خواهد شد:

الف) مسؤولیت مدنی: محال علیه باید، صرف نظر از فقدان، عدم کفایت یا عدم دسترسی به محل چک، باید وجه هر چکی را که وی تقاضای استرداد دسته چک مربوطه را در شرایط پیش‌بینی شده در ماده ۳-۶۵ مصوبه مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ ننموده است بپردازد. مگر آنکه اقدامات پیش‌بینی شده در این ماده را اثبات کند (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ ماده ۱-۷۳). مقررات ماده ۳-۶۵ به شرح فوق مشخصاً ناظر بر تکلیف بانک محال علیه، که از پرداخت وجه چک به دلیل فقدان محل جزاً یا کلاً خودداری نموده، در تقاضای استرداد دسته چکهایی است که در اختیار صادرکننده یا نمایندگان او قرار دارد و اعلام این مطلب که نامبردگان حق صدور چک ندارند (نک به شماره ۷۴).

ب) مسؤولیت جزائی: بانک محال علیه که در ارسال اخطاریه تأخیر نموده باشد به جزای نقدی تا ۸۰۰۰۰۰ فرانک محکوم خواهد شد (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۳-۷۳)

۷۷- ممنوعیت بانکی - آثار

۱- محتوای ممنوعیت بانکی

بانکی که وجه چک را به دلیل فقدان محل کافی پرداخت نکرده است، همچنین هر بانکی که به ویژه توسط بانک فرانسه از اختلال در پرداخت چک مطلع شده است نباید هیچ دسته چکی از هیچ حسابی در اختیار صاحب حساب یا نماینده او از تاریخ اختلال

در پرداخت، قرار دهد.

تا تاریخ عادی سازی حساب (رفع موجبات عدم پرداخت) یا در غیر این صورت تا انقضای مدت ده سال صرفاً دسته چکهای زیر را می توان در اختیار این افراد قرار داد:
- چکهایی که امکان دریافت مبالغ آن توسط صادرکننده نزد محال علیه را ممکن سازد؛

- چکهای تأیید شده (مصوبه، قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۵۲).

بانکی که با نقض مقررات فوق دسته چکی صادر کند ممکن است مکلف به پرداخت وجوه چکهایی شود که علی رغم فقدان، یا کسری موجودی یا عدم دسترسی به آن با استفاده از این دسته چک صادر شده است (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۳۰۲).
چنین بانکی ممکن است به جزای نقدی معادل ۲۰۰۰ تا ۸۰۰۰ فرانک محکوم شود (مصوبه، قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۵۳).

صاحب حسابی که چکی پرداخت نشده به دلیل فقدان موجودی کافی از حساب وی صادر شده است از صدور چک غیر از چک دریافت پول یا چک تأیید شده از کلیه حسابهای خود ممنوع خواهد بود و باید دسته چکهایی را که در اختیار او یا نمایندگانش قرار دارد به کلیه بانکهای مربوطه مسترد نماید. (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۵۳).

این ممنوعیت موجب بسته شدن حسابهای مذکور نخواهد بود و دارنده حساب مختار است با توسل به وسایل دیگر از قبیل دستور پرداخت، چک مخصوص دریافت وجه، چک تأیید شده آنها را فعال نگه دارد.

۲- مدت ممنوعیت بانکی

ممنوعیت بانکی صدور چک به مدت ۱۰ سال از تاریخ ارسال اخطار به طول می انجامد. هر اختلال جدیدی موجب ارسال اخطار به ای می شود که به نوبه خود به مدت ۱۰ سال ادامه خواهد داشت.

ممنوعیت بانکی به محض عادی سازی وضعیت حساب (رفع موجبات عدم پرداخت) برای مجموع اختلالهای پیش آمده در خصوص حساب مربوطه مرتفع می شود به شرط اینکه سایر حسابهای صادرکننده چک نیز با توجه به مقررات راجع به

چکهای پرداخت نشده در وضعیت عادی قرار داشته باشند (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۳۰۴-۶۵).

۳- دارندگان حسابهای جمعی

ممنوعیت بانکی اصولاً، به همان نحو، در خصوص هر یک از دارندگان حساب جمعی، اعم از اینکه مسؤلیت دارندگان تضامنی باشد یا خیر و در خصوص هر یک از حسابهای آنان اعمال می شود.

با این حال دارندگان حساب جمعی، می توانند قبل از بروز اختلال در پرداخت شخصی را که در صورت اختلال در پرداخت به تنهایی از صدور چک از کلیه حسابهای خود ممنوع خواهد شد به اتفاق مشخص کنند. در این صورت سایر دارندگان حساب جمعی صرفاً راجع به این حساب مشمول ممنوعیت خواهند بود. (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۴-۶۵).

همین اصول در خصوص اختلال در پرداخت که منتسب به نماینده دارنده حساب باشد قابل اعمال خواهد بود.

۴- نماینده (وکیل)

تصمیمات راجع به ممنوعیت فقط شامل صاحب حساب خواهد بود.

ولی این تصمیمات به طور غیرمستقیم واجد آثاری نسبت به نماینده قراردادی یا نماینده شرکت که شخصاً برای صدور چک صلاحیت دارند خواهد شد بدین نحو که صرفاً از صدور چک از حسابهای دارنده (اصیل) ممنوع خواهد شد. (یادداشت وزارت دادگستری و اقتصاد و دارایی ۱۰۳-۱).

مطابق قوانین پیشین، دادگاهها بر آن بودند که ممنوعیت بانکی که شامل یک شرکت می شود به نماینده قانونی آن نه تنها به عنوان نماینده شرکت بلکه به عنوان شخص او نیز تسری می یابد (دیوان عالی کشور، شعبه کیفری، ۹ اکتبر ۱۹۸۹، مجله Rev.Soc ژوئن ۱۹۹۰، ص ۲۷۹). این تفسیر موسع از قانون مورد انتقاد قرار گرفته بود (نامه وزارت دادگستری - L.A.F.B، ۱۴ فوریه ۱۹۸۳).

موضوع به نحو دیگری قابل طرح است: آیا کسی که ممنوع از صدور چک می باشد می تواند به عنوان نماینده حساب غیرممنوع اقدام به صدور چک نماید.

پاسخ: نماینده‌ای که به لحاظ قضایی از صدور چک ممنوع شده است، ممنوعیت شخصی که نماینده مشمول آن می‌شود کلی و مطلق است.

ممنوع به لحاظ قضایی که با آگاهی از اختلال در پرداخت چک، چکی را حتی به عنوان نماینده صادر می‌کند، مرتکب جرم مشمول مجازات مقرر در ماده ۶۹ مصوبه ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ تلقی خواهد شد.

نماینده‌ای که به لحاظ بانکی از صدور چک ممنوع شده است، به نظر می‌رسد که ممنوعیت بانکی صرفاً شامل صاحب حساب می‌شود که به این عنوان ممنوع خواهد بود. ممنوع به لحاظ بانکی می‌تواند، بدون اینکه مشمول مقررات جزایی شود، چکهایی را به عنوان نماینده صاحب حساب دیگری صادر نماید به شرط اینکه شخص اخیر خود ممنوع از صدور چک نباشد (دادگاه تجدیدنظر ناسی، ۱۶ نوامبر ۱۹۷۹ - مجله دالوز ۱۹۸۰، ص ۲۷۸، یادداشت ش. گاوالدا).

۷۸- اعلام اختلال در پرداخت به بانک فرانسه - آگهی عدم پرداخت

بانکی که به دلیل فقدان محل کافی از پرداخت چک امتناع کرده است باید موضوع را به بانک فرانسه اعلام نماید (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۳۳، بند ۱). این اخطار عدم پرداخت، باید حاوی اطلاعات مذکور در بندهای ۱، ۲، ۴، ۵، ۶ و ۸ شماره ۷۲ فوق باشد. در این اخطار همچنین شماره ثبت اختلال نزد محال علیه ذکر می‌شود.

این اخطار حداکثر روز دوم کاری پس از عدم پرداخت چک به بانک فرانسه اعلام می‌شود چنانچه صاحب حساب علی‌رغم ممنوعیت موجود اقدام به صدور چک کرده باشد یا چنانچه اختلالی در حساب جمعی بروز نموده باشد، مهلت ارسال اخطار به بانک فرانسه حداکثر روز پنجم کاری پس از عدم پرداخت منقضی می‌شود.

با این حال، چنانچه صاحب حساب مشمول معافیت از جریمه شده باشد (اولین اختلال در مدت یک سال و رفع موجبات عدم پرداخت ظرف ۳۰ روز نک به شماره ۸۴) تنها، اختلالی که منجر به ممنوعیت صدور چک گردیده به بانک فرانسه اعلام می‌شود. اختلالهایی که بعداً و در مدت معافیت از جریمه بروز می‌کنند و موجبات عدم پرداخت

آن رفع نمی‌شوند حداکثر روز دوم کاری پس از انقضای این مهلت به بانک فرانسه اعلام می‌شوند (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۲۶).

۷۹- ابطال اعلامیه اختلال در پرداخت

بانک فرانسه به تقاضای بانک محال علیه، در موارد زیر نسبت به ابطال اعلامیه عدم پرداخت اقدام می‌کند:

۱- در صورتی که عدم پرداخت یا صدور آگهی عدم پرداخت از اشتباه بانک محال علیه ناشی شده باشد.

۲- در صورتی که صاحب حساب اثبات کند حادثه‌ای که موجب زوال محل چک شده قابل انتساب به یکی از اشخاص مجاز برای صدور چک از حساب وی نمی‌باشد. به نظر می‌رسد علی‌رغم سکوت مصوبه در این خصوص، محال علیه تنها پس از اطمینان از اینکه چک پرداخت شده است می‌تواند تقاضای ابطال اعلامیه اختلال در پرداخت را (از بانک فرانسه) بنماید.

این امر که چک ارایه شده توسط صاحب حساب به بانک که بلافاصله به حساب بستانکاری وی منظور شده متعاقباً به دلیل فقدان موجودی در حساب صادرکننده بدهکار شده است «حادثه غیرقابل انتساب» محسوب نمی‌شود. در واقع چک هنگام ارایه دارای محل قابل دسترسی نبوده است.

مسئله مبلغ چنین چکی به سرعت در حساب ذینفع صادرکننده ثبت و بدین ترتیب در اختیار او قرار داده می‌شود. با این حال، چنین ثبتی تنها در صورتی ارزش دارد که نتیجه مطلوبی داشته باشد. این رویه که بدون ریسک نیست، یک مُسکَن با ارزش راجع به مهلت‌ها می‌باشد زیرا وصول واقعی مبلغ چک توسط بانک را ایجاب می‌نماید. چنین وصولی معذالک تنها در صورتی تحقق می‌یابد که حساب صادرکننده معادل مبلغ چک بدهکار شود.

در صورتی که صاحب حساب از محال علیه تقاضای انجام تشریفات راجع به ابطال اعلامیه را بنماید، محال علیه در صورت پذیرش تقاضا، موضوع را حداکثر روز دهم کاری پس از این تقاضا به بانک فرانسه اعلام می‌کند. بانک در همین مدت مشتری خود

را نیز آگاه می‌سازد. سکوت بانک پس از انقضای مهلت فوق به مفهوم رد تقاضای ابطال اعلامیه تلقی خواهد شد. تصمیمات راجع به ممنوعیت صدور چک که توسط محال علیه اتخاذ می‌شود در صورت قبول این تقاضا متوقف می‌شود. صاحب حساب همچنین می‌تواند در صورت اعتراض به جهت ممنوعیت صدور چک نسبت به طرح دعوی در دادگاههای حقوقی اقدام کند.

طرح دعوی توسط صاحب حساب موجب تعلیق ممنوعیت نخواهد بود. با این حال مرجع قضایی رسیدگی کننده به دعوی می‌تواند حتی به صورت دستور موقت، دستور تعلیق ممنوعیت صدور چک را صادر نماید (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۳۰۵ - ۶۵) (نک به شماره ۸۵ قسمت دوم).

در صورت نیاز، قاضی می‌تواند به بانک اخطار کند که نسبت به ابطال اعلامیه اختلال در پرداخت اقدام کند (دادگاه تجدیدنظر پاریس، ۱۹ سپتامبر ۱۹۹۰، مجله JCP ویژه شرکتها، شماره ۲۰۵۹۶).

• گفتار سوم - رفع موجبات عدم پرداخت (عادی سازی حساب)

۸۰. اختیار اعطایی به صادرکننده چک جهت عادی سازی حساب

صاحب حساب حق دارد به دنبال اخطارهایی که به او ارسال می‌شود به استناد موارد زیر نسبت به صدور چک اقدام کند:

- مبلغ چک پرداخت نشده را تأمین یا توسط بانک محال علیه محل کافی و قابل دسترس با هدف تصفیه بدهی ایجاد نماید. (نک شماره ۸۲ و ۸۳)

- در صورت لزوم نسبت به پرداخت جریمه ابراکنده اقدام کند.

در غیر موارد فوق صاحب حساب تنها پس از ده سال از تاریخ ارسال اخطار به عدم پرداخت می‌تواند چک صادر کند. (مصوبه، قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۳۰۴ - ۶۵).

۸۱. مهلت رفع موجبات عدم پرداخت (عادی سازی حساب)

عادی سازی حساب که به دارنده آن اختیار می‌دهد اقدام به صدور چک نماید در هر زمانی امکان‌پذیر است. عادی سازی در ماه اولین اختلال در پرداخت سالانه صرفاً

موجب معافیت صاحب حساب از پرداخت جریمه خواهد بود (نک به شماره ۱-۸۳). مسافرت به خارج از کشور دلیل موجهی برای عدم عادی سازی در مهلت مقرر محسوب نشده است (دادگاه GI رنس، ۱۸ اکتبر ۱۹۷۸، مجله دالوز سیری، ۱۹۷۸، صفحه ۷۱۹، یادداشت م. کابریلاک)

این نکته که اختاریه عدم پرداخت شخصاً توسط ذینفع دریافت نشده (دیوان عالی کشور شعبه تجاری، ۲۳ آوریل ۱۹۸۵ مجله، JCD مورخ ۱۹۸۵، بخش چهارم، شماره ۲۳۴) یا اینکه مهلت عادی سازی حساب مذکور در اختاریه اشتباه بوده است تأثیری در مسئولیت صادرکننده ندارد (دیوان عالی کشور شعبه تجاری، ۲۴ فوریه ۱۹۷۸ مجله Gaz.Pal مورخ ۱۹۸۷، قسمت اول، بخش Pan، شماره ۸۵).

اعتصاب پست که موجب تأخیر در وصول اختاریه توسط صادرکننده چک گردیده است می‌تواند تأخیر در عادی سازی حساب را توجیه کند (دادگاه GI کِرتی، ۱۵ فوریه ۱۹۸۴، مجله بانک، آوریل ۱۹۸۴، ص ۴۹۱، یادداشت ل - م مارتین) در صورت عدم عادی سازی، دارنده حساب تنها پس از انقضای مدت ده سال از تاریخ اختاریه می‌تواند به صدور چک اقدام نماید (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر، ۱۹۳۵، ماده ۳۰۴-۶۵).

۸۲- اولین طریق عادی سازی حساب: پرداخت وجه چک

دارنده حساب می‌تواند مبلغ چک پرداخت نشده را نقداً به ذینفع بپردازد. در این صورت صادرکننده باید پرداخت انجام شده را با ارایه لاشه چک به محال علیه اثبات کند (مصوب ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۱۱).

این امکان نیز وجود دارد که چک پرداخت نشده، به هنگام ارایه مجدد آن، پرداخت شود. در نتیجه صادرکننده باید این پرداخت را نزد محال علیه انجام دهد (مصوبه اخیر ماده ۱۲).

در هر یک از این موارد، صادرکننده باید در صورت لزوم پرداخت جریمه ابرارکننده را نیز اثبات نماید (نک به شماره ۸۲) (مصوبه اخیر مواد ۱۱ و ۱۲).

دلایل راجع به عادی سازی وضعیت حساب که بدین ترتیب انجام می‌گیرد باید

توسط محال علیه تا مدت یک سال نگهداری شود (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۱۳).

۸۳- دومین طریق عادی سازی حساب: تأمین محل کافی

رفع اختلال عدم پرداخت در موارد زیر نیز ممکن می باشد:

- به تقاضای صادرکننده، محل بلوکه شده‌ای برای پرداخت قطعی چک پرداخت نشده اختصاص داده شود؛

- صادرکننده نزد محال علیه دلیل پرداخت جریمه ابرکننده را چنانکه پرداخت آن ضرورت داشته باشد، ارایه دهد (نک به شماره ۸۴).

محلّی که به این ترتیب ایجاد می شود به اشکال زیر قابل دسترسی خواهد بود:

- پس از یک مهلت یک ساله، چنانچه در نتیجه ارایه چک بلامحل دیگری مورد استفاده قرار نگرفته باشد یا

- بلافاصله، چنانچه صاحب حساب پرداخت چک برگشتی را با ارایه لاشه این چک اثبات کند.

اعم از اینکه عادی سازی حساب مربوطه به اختلال پیش آمده در خصوص یک حساب بسته باشد یا خیر، تنها محال علیه برای تشخیص موضوع، همچنین برای تکمیل تشریفات راجع به اطلاع رسانی خواه نزد صاحب حساب یا نزد بانک فرانسه صلاحیت خواهد داشت (نک به شماره ۶۸۵ به بعد).

دلایل عادی سازی باید تا مدت یک سال توسط محال علیه نگهداری شود.

حتی اگر مبلغ واریزی در حساب صادرکننده بیش از مبلغ چک پرداخت نشده باشد، چنانچه حسابی که چک از آن صادر شده است بدهکار نشان دهد، واریز این مبلغ تأمین محل کافی و قابل دسترسی برای پرداخت چک تلقی نخواهد شد (دیوان عالی کشور، شعبه تجاری، ۹ نوامبر ۱۹۸۱، والوزسیری ۱۹۸۲ بخش اطلاعات سریع، ص ۱۷۳).

۸۳ الف)- سومین طریق عادی سازی: طرح ادامه حیات شرکت

به دنبال یک مهلت آزمایشی، دادگاه می تواند در طول مدت اجرای طرح ادامه حیات

شرکت در حال ترمیم قضایی* آثار ممنوعیت بانکی صدور چک را که شرکت مشمول آن شده است در خصوص چکهای صادر شده قبل از حکم راجع به آغاز ترمیم قضایی معلق نماید.

تعلیق ممنوعیت بانکی نمی تواند برای مدتی بیشتر از مهلت پرداخت تعیین شده در قالب طرح ادامه حیات شرکت در نظر گرفته شود.

در همین راستا یک قاضی تصمیم گرفته است که آثار ممنوعیت صدور چک که شرکت در حال ترمیم قضایی مشمول آن می شود باید تا زمان ارایه دلیل پرداخت چک مطابق شرایط طرح ادامه حیات شرکت، راجع به چکهای صادر شده قبل از آغاز قرارداد ارفاقی یا صرف نظر کردن از طلبهای مربوط به آن به حالت تعلیق درآید (دادگاه تجاری پاریس، دستور موقت مورخ ۲۶ نوامبر ۱۹۹۳، مجله Gaz.Pal اول فوریه ۱۹۹۴، ص ۲۵). در طول دوره آزمایشی، مدیر قضایی حق دارد دستور فعالیت حسابهای بدهکار را صادر نماید (قانون ۲۵ ژانویه ۱۹۸۵ ماده ۳۱ بند ۲). در مقابل، اختیارات این مدیر به محض توقف طرح ادامه حیات شرکت از بین می رود. مقررات فوق مانع از هرگونه اختلالی خواهد بود.

چنانچه دادگاه از این طریق حق صدور چکهای عادی را به بدهکار بازگرداند، رعایت مهلتهای پرداخت به نحو پیش بینی شده در طرح ادامه حیات، عادی سازی حساب به مفهوم ماده ۶۵۳ مصوبه قانونی ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ تلقی و ممنوعیت به طور قطعی مرتفع خواهد شد (همان متن).

آثار ممنوعیت بانکی در صورت اعلام قطع طرح ادامه حیات مجدداً برقرار خواهد شد (قانون شماره ۸۵۹۸ مورخ ۲۵ ژانویه ۱۹۸۵، ماده ۱-۶۹؛ قانون شماره ۹۴-۴۷۵ مورخ ۱۰ ژوئن ۱۹۹۴، ماده ۴۳؛ مصوبه شماره ۸۵-۱۳۸۸ مورخ دسامبر ۱۹۸۵ ماده ۱-۱۰۳؛ مصوبه شماره ۹۴-۹۱۰، مورخ ۲۱ اکتبر ۱۹۹۴، ماده ۷۶؛ مصوبه شماره ۹۲-۴۵۶ مورخ ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۱-۱۷).

۸۴- جریمه ابراکنده (Pénalité Libératoire) *

۱- معافیت از جریمه

در موارد زیر صاحب حساب یا نماینده او که اقدام به صدور چک فقدان محل کافی نموده‌اند مکلف به پرداخت جریمه ابراکنده نیستند:

چنانچه چک دیگری که به دلیل فقدان موجودی کافی پرداخت نشود ظرف ۱۲ ماه از تاریخ اختلال در پرداخت صادر نکرده باشند و

- در ماه وصول اخطاریه (نک به شماره ۷۴) مبلغ چک را پرداخت نموده یا محل کافی و قابل دسترسی توسط محال علیه با هدف تصفیه بدهی ایجاد شده باشد (نک شماره‌های ۸۲ و ۸۳).

در واقع آنچه که به طور قطعی در مدت یک ماه از تاریخ اخطاریه عدم پرداخت باید به بانک ارایه شود دلیل رفع موجبات عدم پرداخت چک است. چنانچه دلایل عادی سازی حساب در این مدت به بانک محال علیه ارایه نشده باشد، صرف عادی سازی حتی در مدت مذکور تکلیف صادرکننده به پرداخت جریمه را مرتفع نخواهد کرد (دادگاه تجدیدنظر پاریس، ۹ آوریل ۱۹۹۳، مجله بانک ژورن ۱۹۹۳، صفحه ۱۰۰، ملاحظات ژ. ل. گی لو، مجله RTD.com ۱۹۹۳، ص ۵۴۶).

چنانچه مهلت یک ماهه اعطایی برای عادی سازی اولین اختلال سالانه، در یک روز غیرکاری منقضی شود این مهلت تا اولین روز کاری بعدی تمدید خواهد شد. این مقررات در خصوص کلیه چکهای صادر شده از همان حساب که به دلیل فقدان موجودی کافی در طول مدت عادی سازی اعطایی توسط اخطاریه مرتبط با اولین اختلال، پرداخت نشده‌اند نیز اعمال خواهد شد.

۲- جریمه عادی

در صورت عدم رفع موجبات اولین اختلال سالانه در پرداخت ظرف ماه وصول اخطاریه، مبلغ جریمه‌ای که باید صاحب حساب برای باز یافتن حق صدور چک پردازد مبلغ ۱۵۰ فرانک برای هر ۱۰۰۰ فرانک یا به همان نسبت از جزیی از ۱۰۰۰ فرانک

اسمی به مبلغ چک پرداخت نشده افزوده می شود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ - ماده ۶۵۳-۱ - بند ۱)

۳- جریمه دو برابر (دوبل)

چنانچه صاحب حساب یا نماینده او قبلاً سه بار نسبت به رفع موجبات اختلال اقدام کرده در نتیجه آن اجازه صدور چک ظرف ۱۲ ماه بعد از اختلال در پرداخت به آنها داده شده باشد میزان جریمه دو برابر خواهد شد.

جریمه دوبل ۳۰۰ فرانک برای هر ۱۰۰۰ فرانک یا درصدی از آن (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ - ماده ۲-۶۵۳) می باشد.

۴- ذینفع جریمه

جریمه ابراکتنده به نفع خزانه داری کل واریز می شود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۳-۶۵۳)

۵- نحوه واریز جریمه

جریمه ابراکتنده معمولاً توسط یک یا چند تمبر مالی که بر روی اخطاریه الصاق و به هر وسیله ای به بانک اعاده می گردد پرداخت می شود.

با این حال، از مبلغ ۲۴۰۰۰ فرانک به بالا، جریمه ابراکتنده ممکن است به صندوق مالیاتی یا حسابداری خزانه داری واریز شود. در این صورت پرداخت جریمه از طریق واریز وجه نقد یا ارایه یک چک تأیید شده به حسابداری خزانه داری کل انجام می گیرد. مصوبه شماره ۲۴۸-۹۶ مورخ ۶ آوریل (روزنامه رسمی ۱۳ آوریل) مقررات راجع به واریز جریمه ابراکتنده را به سرزمینهای ماورای بحار نیز تسری داده است.

همین مصوبه پیش بینی می کند که پرداخت جریمه، در واحدهای سرزمینی «مایوت» می تواند از طریق حسابداری مستقیم خزانه داری کل توسط واریز وجه نقد یا چک بانکی به عمل آید.

۶- مقررات مشترک

برای اجرای مقررات راجع به جریمه:

محاسبه تعداد اختلالات در پرداخت و رفع موجبات اختلال، از تاریخ آخرین برگشت، برای هر یک از حسابهای دارنده مستقلاً اعمال می شود.

تمامی موارد رفع موجبات پرداخت چک که در طول مدت معافیت از جریمه انجام می شود همگی یک بار محسوب می شوند:

- بدین ترتیب، کلیه چکهای برگشتی به دلیل فقدان موجودی کافی در طول مدت یک ماه پس از یک دوره دوازده ماهه که در طول آن چکی به این دلیل برگشت نشده است از جریمه ابراکتنده معاف خواهد بود به شرط اینکه وجوه آنها در این دوره یک ماهه از تاریخ ارسال اولین اخطاریه پرداخت شده باشد.

- در موردی که صاحب حساب قبلاً حساب خود را برای اولین بار در طول این دوره به شکل عادی درآورده باشد، تعداد موارد عادی سازی حساب در همین مدت نسبت به ذینفع معافیت بی تأثیر خواهد بود و چکهایی که یک یا چند بار موجبات عدم پرداخت آنها رفع شده است از پرداخت جریمه ابراکتنده معاف خواهند بود به شرط اینکه این عادی سازیها در مدت این یک ماه به عمل آمده باشد.

قانون بااکتفا به عبارت «فقدان موجودی کافی» وضعیت فقدان کلی موجودی را در حکم فقدان جزیی موجودی دانسته است. نتیجه اینکه احتساب جریمه باید براساس مبلغ اسمی چک احتساب شود حتی اگر چک به صورت جزیی پرداخت شده باشد (دادگاه تجدیدنظر پاریس، شعبه ۲۵ الف، ۲۲ می ۱۹۹۷، شماره ۹۵-۱۲-۴۳۷ دعوی شرکت سهامی کرویت لیونه علیه شرکت با مسئولیت محدود دومینا، یادداشت وزارتی دادگستری و اقتصاد و دارایی ۱۹۹۲، قسمت ۱، ۲-ب). با این حال، در خصوص نکته اخیر، دادگاهها برآنند که جریمه ابراکتنده تنها باید بر مبنای جزء پرداخت نشده از چک فاقد موجودی کافی محاسبه شود (دادگاه تجدیدنظر ورسای، ۱۲ ژانویه ۱۹۹۶، بانک پاریسی کرویت علیه بوررت. والوز ۱۹۹۶ بخش اطلاعات سریع، ص ۶۹).

اصل تناسب مجازاتها که توسط ماده ۸ اعلامیه حقوق بشر و شهروندان مطرح شده است، در واقع نه تنها شامل امور جزائی بلکه شامل جرائم مدنی، ضمانت اجراهای اداری و به طور کلی ضمانت اجراهای کیفری می شود حتی اگر توسط مراجع غیردادگستری صادر شده باشد (شورای قانون اساسی، ۳۰ دسامبر ۱۹۸۷، مجله فرانسوی حقوق اداری سال ۱۹۸۸، یادداشت ژنوا).

بنابراین میزان معافیت ابراکتنده، در مورد هر چک به طور جداگانه تعیین می شود

(مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۷ بند ۳ و ماده ۸).

۸۵- آثار عادی سازی، ارایه تأییدیه به دارنده

در مواردی که کلیه اختلالات در پرداخت راجع به حساب دارنده رفع می شود تأییدیه ای توسط محال علیه صادر یا به صاحب حساب ارسال می شود. این تأییدیه حاوی مندرجات زیر خواهد بود:

- زمان عادی سازی حساب؛

- مبلغ جریمه ابراکنده پرداخت شده و در صورت لزوم؛

- اعلام وضعیتی که صاحب حساب با توجه به مقررات قابل اعمال در زمینه

پیشگیری و کیفر جرائم ارتكابی در خصوص چک در آن قرار دارد؛

- ذکر این نکته که صاحب حساب تنها به شرطی حق صدور چک را باز خواهد یافت

که مشمول ممنوعیت قضایی نبوده یا توسط بانک اخطاریه ای حاکی از اختلال

در پرداخت در خصوص حساب دیگر دریافت نکرده باشد (مصوبه ۲۱ می ۱۹۹۲،

ماده ۱۴).

شکل تأییدیه عادی سازی حساب در پیوست ۳ بخشنامه مورخ ۲۹ می ۱۹۹۲ آمده

است (روزنامه رسمی ۳۱ می ۱۹۹۲، شکاره علوم انسانی و مطالعات فرهنگی).

در سرزمینهای ماورای بحار و واحد سرزمینی «مایوت»، شکل این تأییدیه در

پیوست ۳ بخشنامه ۷ آوریل ۱۹۹۵ آمده است (روزنامه رسمی ۲۶ آوریل).

در نتیجه، صاحب حسابی که اخطاریه ای مبنی بر عدم صدور چک، دریافت

کرده است و مشمول «ممنوعیت بانکی» می باشد به محض اینکه موجبات رفع

اختلال کلیه پرداختها را بر روی هر یک از حسابهای خود فراهم کرده باشد

از طرف دیگر مشمول ممنوعیت قضایی نباشد اختیار صدور چک را باز خواهد

یافت.

در صورتی که صاحب حساب مشمول ممنوعیت قضایی نباشد ولی وضعیت

حسابهای خود را به نحو مذکور در فوق به صورت عادی درنیاورده باشد اختیار صدور

چک را تنها پس از ده سال از تاریخ ارسال اخطاریه بازخواهد یافت (مصوبه قانون ۳۰

اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۴-۳-۶۵).

۸۵ الف - عادی سازی حساب، اطلاعات بانک فرانسه

محال علیه حداکثر تا دومین روز کاری پس از ارایه دلیل عادی سازی توسط دارنده حساب، موضوع را به بانک فرانسه اطلاع خواهد داد. در صورتی که صاحب حساب موضوع یک یا چند اخطار عدم پرداخت قرار گیرد، محال علیه با یک اعلامیه، عادی سازی کلیه حسابهای موضوع را به بانک فرانسه اطلاع خواهد داد (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۱۸).

۸۵ ب - دعاوی مرتبط با ممنوعیت

الف) اعتراض قضائی

اعتراضات مرتبط با ممنوعیت بانکی مبنی بر صدور چک و جریمه ابراکننده به مراجع حقوقی ارجاع می شوند. اقامه دعوی در دادگستری در مقابل مراجع قضائی حقوقی اثر تعلیقی ندارد. با این حال مرجع قضائی رسیدگی کننده می تواند حتی به صورت دستور موقت، دستور تعلیق ممنوعیت صدور چک را در صورت اعتراض جدی (قابل اعتنا) صادر نماید (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۵-۳-۶۵). تنها دادگاه Grande instance* صلاحیت رسیدگی به دعاوی راجع به ممنوعیت صدور چک را دارد (دادگاه TG پاریس دستور موقت ۲ اکتبر ۱۹۹۲ مجله Rjcom دسامبر ۱۹۹۲، صفحه ۳۳۵، مجله Com، RTD، ۱۹۹۳، ص ۱۳۸)

دادگاه Instance در محدوده صلاحیت خود از حیث مبلغ، به دعاوی که موضوع آنها صرفاً مطالبه خسارات یا محاسبه جریمه ابراکننده باشد رسیدگی می کند.

ب) حل و فصل دوستانه

در برخی موارد، صاحب حساب می تواند از بانک خود درخواست نماید تا اعلامیه

*- مراجعه کنید به زیرنویس صفحه ۱۲.

اختلال در پرداخت توسط بانک فرانسه ابطال شود.

● گفتار ۴- نقض ممنوعیتها - اعلامیه

۸۶- اعلام نقض ممنوعیت به بانک فرانسه

۱- اعلام نقض ممنوعیت بانکی

چنانچه دارنده‌ای که مشمول ممنوعیت ناشی از اختلال در پرداخت قبلی بوده نسبت به صدور چک جدید اقدام نماید، محال علیه که پرداخت چنین چکی از او خواسته شده باید موضوع را حداکثر تا پنجمین روز کاری از تاریخ ارایه چک جدید به بانک فرانسه اعلام نماید. (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۲۱)

با این حال، نقض ممنوعیتی که در مدت یک ماهه معافیت از جریمه روی می‌دهد تنها در صورت عدم رفع موجبات کلی اختلالات پرداخت در این مدت به بانک فرانسه اعلام می‌شود. بنابراین اعلامیه حداکثر تا دومین روز کاری پس از انقضای مدت فوق به عمل آید (مصوبه فوق ماده ۲۱).

۲- ویژگی‌های اعلامیه

اعلامیه حاکی از نقض ممنوعیت صدور چک باید حاوی کلیه اطلاعاتی باشد که در موارد ۱، ۲، ۴، ۶ و ۸ ثبت اختلال در پرداخت (نک به شماره ۷۲) ذکر می‌شود. چنانچه چک صادر شده مشمول اعلامیه نقض ممنوعیت صدور چک باشد و به علاوه به دلیل فقدان موجودی کافی پرداخت نشود اعلامیه مربوط به آن حاوی نکته خاصی بر روی آگهی عدم پرداخت ارسالی به بانک فرانسه خواهد بود. این نکته متذکر می‌شود چک با نقض مقررات راجع به ممنوعیت صدور چک صادر شده است (نک به شماره‌های ۷۴ و ۹۹) (مصوبه قبلی، ماده ۲۴).

● گفتار ۵- نقش بانک فرانسه

۸۷- جمع‌آوری اطلاعات توسط بانک فرانسه، مونوپول

بانک فرانسه تعدادی از اطلاعات را که جمع‌آوری می‌کند از این قبیل هستند:

- اختلالات در پرداخت چک (نک به شماره ۷۸)؛

- ممنوعیتهای قضائی صدور چک (نک به شماره ۹۰)؛

- رفع این ممنوعیتهای.

تنها بانک فرانسه است که به جمع‌آوری اطلاعات فوق راجع به اشخاص ممنوع از صدور چک مبادرت می‌ورزد. هر کس که از اطلاعات جمع‌آوری شده توسط بانک فرانسه استفاده نماید و همچنین هر کس غیر از بانک فرانسه که این اطلاعات را جمع‌آوری نماید، به مجازاتهای مقرر در مواد ۴۴ قانون شماره ۱۷-۷۸ مورخ ۶ ژانویه ۱۹۷۸ راجع به انفورماتیک، فایلها و آزادی‌ها محکوم خواهد شد.

با این حال، مؤسسات اعتباری، مجاز به استفاده از این اطلاعات جهت اعلام موافقت یا مخالفت با سرمایه‌گذاری یا اعطای اعتبار می‌باشند (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۴).

نقش بانک فرانسه در آنچه که به جمع‌آوری اطلاعات راجع به اختلالات در پرداخت و تمرکز اطلاعات راجع به تشخیص مجموع حسابهای ممنوع از صدور چک مربوط می‌شود در:

- استانهای ماورای بحار و در سن پیرومیکلون، توسط انستیتوی صدور چک استانهای ماورای بحار؛ و در سرزمینهای ماورای بحار و در مایوت، توسط انستیتوی صدور چک سرزمینهای ماورای بحار اجرا می‌شود (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۴-۲ و ۷۴-۳).

همکاری ویژه‌ای بین بانک فرانسه و انستیتوی صدور چک استانهای ماورای بحار باید برقرار شود (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۴۲).

۸۸- اطلاع‌رسانی به بانکها

۱- اختلال در پرداخت

بانک فرانسه به تقاضای بانکها، اطلاعات راجع به اختلالات در پرداخت چک را که در فایل‌های مرکزی به نام اشخاص مورد نظر بانکها ثبت شده است به این بانکها ارسال می‌دارد (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۴، مصوبه ۲۱ می ۱۹۹۲، ماده ۲۹).

۲- ممنوعیت و رفع ممنوعیت

بانک فرانسه از ممنوعیت بانکی توسط بانکها (نک شماره ۷۹ و ۷۸) و از ممنوعیت

قضائی توسط وزیر کشور مطلع می شود (نک به شماره ۸۹).

بانک فرانسه به نوبه خود باید موارد زیر را به کلیه بانکهای مربوطه اعلام نماید:

- ممنوعیتهای صدور چک اعم از اینکه بانکی باشد (نک به شماره ۷۸) یا قضائی

(نک به شماره ۸۹)؛

- رفع ممنوعیتهای بانکی (نک به شماره ۸۰)؛

- ابطال ممنوعیتهای بانکی (نک به شماره ۷۹) مصوبه پیشین، ماده ۲۸).

بدین منظور، بانک فرانسه از اطلاعات اداره مالیات که در فایل های مالیات های بانکی در اجرای ماده ۱۶۴۹ قانون عمومی مالیاتها (نک به مطالعات «حسابهای بانکی») موجود می باشد استفاده می کند. این اطلاعات، شناسایی مجموع حسابهای افتتاح شده توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی را که مشمول ممنوعیت بانکی یا قضائی صدور چک شده اند ممکن می سازد. بانک فرانسه اطلاعاتی را که برای شناسایی صاحبان حسابها، در حدی که بدین منظور ضرورت دارد در اختیار اداره مالیات قرار می دهد (بخشنامه ۱۴ ژوئن ۱۹۸۲، اصلاحی توسط بخشنامه ۲۶ اوت ۱۹۹۲، روزنامه رسمی، ۲ سپتامبر). اطلاعات داده شده توسط بانک فرانسه راجع به ممنوعیتهای رفع یا ابطال آنها باید حداکثر تا دومین روز پس از دریافت نظر ارسالی توسط اداره مالیات آرایه شود. چنین فرض می شود که بانکها از اطلاعات فوق حداکثر تا سومین روز کاری پس از دریافت آنها توسط بانک فرانسه مطلع شده اند.

قبل از ثبت این اطلاعات بانک باید از ارتباط بین آنها و اطلاعاتی که در دست دارد به ویژه شماره حساب، نام، نام خانوادگی، تاریخ و محل تولد برای اشخاص حقیقی، و اقامتگاه، قالب حقوقی، شماره های شرکت اگر دارای آن باشد و نشانی آنها برای اشخاص حقوقی اطمینان حاصل کند.

بانک محال علیه، باید بانک فرانسه را از ثبت اطلاعات یا از عدم ارتباط بین اطلاعات موجود ظرف مدت حداکثر سه روز کاری از تاریخ انقضای مهلت پیش بینی شده در بند قبل آگاه نماید (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۲۸).

۳- رفع ممنوعیت قضائی

بانک فرانسه حداقل هر ماه یک بار، اطلاعات راجع به رفع ممنوعیتهای ناشی از

تصمیمات جدید مراجع قضائی را به تمام بانکها ارسال می‌کند. چنین فرض می‌شود که دریافت‌کنندگان این اطلاعات حداکثر ششمین روز پس از انتشار آنها توسط بانک فرانسه از رفع ممنوعیتهای صادر شده مطلع شده‌اند (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۳۱).

۴- اطلاع رسانی در استانها و سرزمینهای ماورای بحار

به منظور شناسایی مجموع حسابهایی که اشخاص دارای ممنوعیت بانکی یا قضائی از صدور چک در اختیار دارند:

الف. انستیتوی صدور چک استانهای ماورای بحار، انستیتوی صدور چک سرزمینهای ماورای بحار و بانک فرانسه از اعلامیه‌های افتتاح یا بستن یا تغییر حسابهای چک مذکور در مواد ۷ و ۵ مصوبه ۲۸۴ - ۹۴ مورخ ۶ آوریل ۱۹۹۴ (روزنامه رسمی ۱۳ آوریل) استفاده می‌کنند.

ب. انستیتوی صدور چک استانها و سرزمینهای ماورای بحار، به واسطه بانک فرانسه، اطلاعات موجود در اختیار اداره مالیات را که در فایل‌های حسابهای بانکی در اجرای ماده ۱۶۴۹ قانون عمومی مالیاتها درج شده است دریافت می‌کنند. انستیتوی صدور چک استانها و سرزمینهای ماورای بحار و بانک فرانسه کلیه اطلاعات دریافتی در اجرای بندهای فوق را به منظور ارسال آنها به بانکهای مربوطه رد و بدل می‌کنند.

۸۹- اطلاع رسانی به مقامات قضائی

بانک فرانسه مکلف است به تقاضای دادستانی کل اطلاعات زیر را در اختیار وی قرار دهد (مصوبه قانون ۱۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۴، بند ۴).

۱- اختلال در پرداخت چک

بانک فرانسه باید تصمیمات حاکی از اختلال در پرداخت ثبت شده به نام صاحب حساب را به کلیه قضات و به کلیه مأمورین پلیس قضائی که زیر نظر دادستان کل یا قاضی دارای نیابت قضائی انجام وظیفه می‌کنند ارسال کند (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۲۶). در تقاضایی که به بانک فرانسه در این خصوص ارایه می‌شود باید مطالب زیر مورد تصریح قرار گیرد:

- در خصوص شخص حقیقی: نام خانوادگی و نام وی، تاریخ و محل تولد و برای زن شوهردار یا بیوه نام و نام خانوادگی شوهر؛

- در خصوص شخص حقوقی: عنوان یا نام شرکت، شماره ملی شرکت در صورتی که دارای آن باشد، نشانی اقامتگاه و قالب حقوقی.

بانک فرانسه در پاسخ خود در صورت لزوم متذکر می شود:

- که چکهای پرداخت نشده به عنوان چکهایی که با نقض ممنوعیت بانکی یا قضائی صدور چک صادر شده اند به آن بانک اعلام شده اند.

- که اشخاص موضوع تقاضا مشمول ممنوعیت صدور چک گردیده اند که در این صورت بانک ویژگی های این ممنوعیت را تصریح می کند (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۲۷).

۲- نقض ممنوعیتهای بانکی یا قضائی

بانک فرانسه، مختار است شخصاً و در صورت تقاضای دادستان کل مکلف است اطلاعات راجع به صدور چکهایی را که نقض کننده ممنوعیت بانکی یا قضائی صدور چک اعلام شده اند در اختیار دادستان قرار دهد (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲ ماده ۲۵).

- در صورت لزوم این اعلامیه به اعلامیه اختلال در پرداخت که در اجرای بند ۱ فوق صادر شده است ضمیمه می شود.

۳- ممنوعیت قضائی صدور چک

بانک فرانسه، به تقاضای دادستان کل باید وی را از ممنوعیتهای قضائی صدور چک مطلع سازد (مصوبه قانون ۱۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ - ماده ۷۴).

بدین منظور وقتی که چنین ممنوعیت قضائی صادر می شود، وزیر کشور فوراً تصمیم قطعی (مرجع قضائی) را به بانک فرانسه از طریق پست سفارشی دو قبضه اعلام می کند. این اعلامیه باید حاوی اطلاعات زیر باشد:

- شماره پرونده دادسرا؛

- شناسنامه کامل محکوم علیه، آخرین نشانی شناخته شده از وی به علاوه، چنانچه

محکوم علیه زن شوهردار یا بیوه باشد، نام و نام خانوادگی شوهر؛

- ذکر مرجع قضائی که ممنوعیت را صادر نموده است همراه با تاریخ تصمیم؛

- مدت ممنوعیت، تاریخ شروع آثار تصمیم، همچنین تاریخ انقضای آن (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۲۵).

چنانچه بانک فرانسه چنین ابلاغیه‌ای دریافت نماید و موضوع آن شخصی باشد که قبلاً مشمول ممنوعیت قضائی صدور چک در حال اجرا بوده، دادسرای را که آخرین بار به موضوع رسیدگی کرده است مطلع نموده و اطلاعیه را با ارایه کلیه اطلاعات مفید به دادسرا باز می‌گرداند. مگر اینکه تاریخ شروع آثار ممنوعیت جدید بلافاصله پس از تاریخ انقضای ممنوعیت سابق باشد (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۳۸).

۴- رفع ممنوعیت صدور چک

بانک فرانسه به تقاضای دادستان کل، باید تصمیمات حاکی از رفع ممنوعیت از صدور چک را به دادستان اطلاع دهد.

۹۰- اطلاع‌رسانی به اشخاص ذینفع چک

۱- اصل اطلاع‌رسانی

هر شخصی که چکی بابت پرداخت قیمت کالا یا خدمات دریافت می‌کند می‌تواند از بانک فرانسه استعلام کند که آیا این چک:

- به عنوان مسروقه یا مفقود اعلام نشده است؛
- از حسابی که بسته بوده صادر نشده است یا؛
- توسط شخصی که ممنوعیت قضائی یا بانکی از صدور چک داشته صادر نشده است (مصوبه شماره ۴۶۷ - ۹۲ مورخ ۲۶ می ۱۹۹۲، ماده اول، روزنامه رسمی ۲۷ می).

۲- نحوه اطلاع‌رسانی

استعلام فوق خواه مستقیماً توسط ذینفع، خواه به واسطه وکیل صورت می‌گیرد. بانک فرانسه به هر شخص یک کد برای ورود به فایل او اختصاص می‌دهد (مصوبه شماره ۴۶۷ - ۹۲ مورخ ۲۶ می ۱۹۹۲ ماده ۲).

شخصی که درصدد آگاهی از فایل است کدی را که برای او اختصاص داده شده ذکر می‌کند.

اگر استعلام توسط وکیل به عمل آید، وی به طور همزمان کد ورودی خود و کد

ورودی موکل خویش را وارد می‌کند. استعمال شامل اطلاعات زیر است که در روی چک ارایه شده برای پرداخت ذکر شده است:

۱- شماره دسته چک.

۲- مشخصات دقیق بانک محال علیه.

۳- آدرس بانکی صادرکننده (مصوبه شماره ۴۶۷-۹۲ مورخ ۲۶ می ۱۹۹۲، ماده ۳). اصل تقاضای اطلاعات (استعلامها) ثبت می‌شود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۱-۷۴) استعمال با پرداخت وجه صورت می‌گیرد.

۳- پاسخ به استعمال

پاسخ بانک فرانسه فوراً به شخصی که استعمال کرده است ارسال می‌شود. چنانچه استعمال کننده وکیل (نماینده) باشد، وی مکلف است فوراً موکل خود را مطلع سازد. چنانچه بانک فرانسه یقین حاصل کند که صدور چک مورد نظر به یکی از دلایل مذکور در بند ۱ فوق قانونی نبوده موضوع را به شخص استعمال کننده فایل اعلام می‌کند ولی ماهیت اختلال را ذکر نمی‌کند.

بانک فرانسه حداقل برای دو ماه مجموع عناصر شناسایی مذکور در قسمت دوم را ثبت و نگهداری می‌کند.

۴- ضمانت اجراها

الف) انتشار و نگهداری اطلاعات کسب شده برابر مقررات فوق از سوی هر کسی ممنوع است و متخلف مشمول مجازاتهای پیش‌بینی شده در ماده ۴۴ قانون شماره ۷۸-۱۷ مورخ ۶ ژانویه ۱۹۷۸ راجع به انفورماتیک، فایلهای و آزادیها خواهد شد. بانک فرانسه باید وجود چنین مجازاتهایی را به کلیه استعمال کنندگان مذکور در فوق اطلاع دهد (مصوبه شماره ۴۶۷-۹۲ مورخ ۲۶ می ۱۹۹۲ ماده ۵).

ب) استعمال از فایلهای بانک فرانسه تنها در شرایط و با دلایل اعلام شده در قسمت ۱ امکان‌پذیر خواهد بود هر کسی که این شرایط را به دلیل ناآگاهی از آنها نادیده بگیرد محکوم به جزای نقدی از نوع خلاف از درجه پنجم خواهد شد.

همین مجازات شامل وکیلی که فوراً اطلاعات به دست آمده از بانک فرانسه را به موکل خویش منتقل نکرده باشد خواهد بود. (مصوبه شماره ۴۶۷-۹۲ مورخ ۲۶

می ۱۹۹۲، ماده ۶).

۵- حق دسترسی به اطلاعات برای ذینفع

هر کس که تمایل به شناختن، اعتراض و در صورت لزوم، تصحیح اطلاعاتی باشد که بانک فرانسه در خصوص او در فایل مکمل چکهای غیرقانونی در اختیار دارد می تواند تقاضای خود را به خدمات مدیریت این فایل به آدرس: بانک فرانسه، ۳۹، خیابان کروا - د - پتی شامز، ۷۵۰۰۱ پاریس یا به نزدیکترین نمایندگی بانک فرانسه به محل اقامت او ارسال نماید (بخشنامه، ۲۴ ژوئیه ۱۹۹۲، ماده ۸). بخشنامه ۴۴ ژوئیه ۱۹۹۲ سایر روشهای کارکرد فایل ملی چکهای غیرقانونی را مقرر می دارد (روزنامه رسمی، ۷ اوت ۱۹۹۲).

۹۰ الف) اعمال قانون

بانک فرانسه بر اجرای مقررات مصوبه - قانون ۱۹۳۵ و مصوبه ۱۹۹۲ توسط بانکها نظارت می کند. مقامات مأمور نظارت هر دسته از مؤسسات بانکی (محال علیه) نیز چنین تطبیقی بر عهده دارند (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۴۲).

• گفتار ششم - مسؤولیت بانکها

۹۱- مسؤولیت کیفری

بانکهای محال علیه زیر به جریمه نقدی تا ۸۰۰۰۰۰ فرانک فرانسه محکوم خواهند شد:

- بانکی که موجودی صادرکننده را کمتر از مبلغ موجود و قابل دسترسی اعلام نماید؛
 - بانکی که از پرداخت وجه چک به دلیل عدم کفایت یا عدم دسترسی به محل خودداری نماید، بدون ذکر اینکه - در صورت لزوم - چک علی رغم ممنوعیت بانکی یا قضائی صدور چک صادر شده است (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۲۷، قسمت اول، ناظر بر مواد ۶۵۳ و ۶۸)؛

- در شرایط مقرر در مصوبه، اختلالات در پرداخت چک (نک به شماره ۷۸) و یا نقض ممنوعیت بانکی یا قضائی صدور چک را به بانک فرانسه اعلام نکند (نک شماره

(۸۶) (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ ماده ۲-۷۲).

۹۲- مسؤلیت مدنی

بانک باید به تکالیف خود که به او اعلام می‌شود عمل کند این تکالیف عبارتند از:
- در صورت ممنوعیت بانکی یا قضائی صدور چک از ارایه دسته چک (به
صادرکننده) خودداری نماید،

- به مشتری خود دستور دهد دسته چکهایی را که قبلاً صادر شده‌اند در طول مدت
اختلال در پرداخت به بانک مسترد کند.

- از بانک فرانسه قبل از افتتاح حساب برای متقاضی جدید استعلام نماید.

تخلف از این تعهدات موجب مسؤلیت بانک در قبال صادرکننده خواهد بود. در
نتیجه بانک محال علیه باید در موارد زیر علی‌رغم فقدان یا عدم کفایت موجودی با عدم
دسترسی به محل مبلغ چک را بپردازد:

۱. چنانچه چک از دسته چکی صادر شده باشد که بانک محال علیه تقاضای استرداد
آن را نکرده است در حالی که صاحب حساب قبلاً یک یا چند چک صادر کرده که محال
علیه از پرداخت وجه آنها به دلیل فقدان محل کافی خودداری نموده است (مصوبه قانون
۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۳ ناظر بر ماده ۳-۶۵) (نک به شماره ۷۴).

۲. چنانچه چک از دسته چکی صادر شده باشد که بانک در اختیار صادرکننده قرار
داده است در حالی که صاحب حساب:

- قبلاً چک بدون موجودی کافی از این حساب صادر کرده و موجبات عدم پرداخت
آن رفع نشده باشد (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۲-۶۵).

- قبلاً دارای ممنوعیت قضائی بوده که محال علیه آن را به بانک فرانسه اعلام نموده
است (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۸ بند ۳)؛

- مشتری جدید ممنوعیت بانکی یا قضائی صدور چک داشته و نام او به همین دلیل
در فایل بانک فرانسه مخصوص اختلال در پرداخت چک درج شده است.

لازم به یادآوری است که تکلیف پرداخت صرف‌نظر از مبلغ چک به عهده بانک
محال علیه خواهد بود.

چنانچه بانک محال علیه از پرداخت مبلغ چک (در موارد فوق) خودداری کند. متضامناً با صادرکننده چک مسؤل خسارات ناشی از عدم پرداخت وجه چک خواهد بود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۳، بند ۲).

زمانی که وجه چک به این ترتیب پرداخت می شود، مسلماً اختلال در پرداخت چک که ضرورت ارسال اخطاریه را ایجاب نماید وجود نخواهد داشت.

بانک محال علیه که از پرداخت وجه چک خودداری کرده است باید بتواند دلایل انجام تعهدات قانونی و آیین نامه ای راجع به افتتاح حساب و صدور دسته چک یا استرداد آن را ارایه نماید (نک شماره ۷۵) (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۳ بند ۳).

بار دلیل که بدین نحو بر عهده بانک خواهد بود کار صادرکننده چک، همچنین تحقیقاتی را که ممکن است توسط وزارت کشور دستور انجام آنها داده شود را تسهیل می کند، این امر در عین حال به بانک اجازه می دهد به نفع خود دلایل حاکی از رعایت مقررات قانونی و آیین نامه ای راجع به تعهدات خود را ارایه کند مگر اینکه دلیل مخالفی در دست باشد.

تعهد راجع به دستور استرداد چکهای موجود در دست صاحب حساب و عدم صدور چکهای دیگر، تنها بر محال علیه (بانکی) است که از پرداخت وجه چک به دلیل فقدان موجودی کافی خودداری نموده است. این تعهد بر عهده بانکی که، علی رغم فقدان موجودی قبلی، اقدام به پرداخت وجه چک کرده است و بدین ترتیب محلی را برای صادرکننده اعطا می کند نخواهد بود. در نتیجه، مدیر یک شرکت نمی تواند به بانک محال علیه ایراد کند چرا آن شرکت را به محض صدور اولین چک بدون محل توسط مدیر عامل از داشتن دسته چک محروم نکرده است در حالی که این بانک در واقع چک را به حساب بدهکاری شرکت پرداخت نموده است (دیوان عالی کشور شعبه تجاری، ۲۳ فوریه ۱۹۹۳، ۲۳ مارس ۱۹۹۳ مجله بانک و حقوق، اکتبر ۱۹۹۳ صفحه ۲۳۸).

۹۳- رجوع به بانک در صورت پرداخت چک بدون محل

بانکی که چکی را علی رغم فقدان یا عدم کفایت موجودی یا عدم دسترسی به آن

پرداخت کرده است، جز در مورد دسته چکهایی که توسط او خلاف مقررات صادر شده (نک به شماره ۷۷) معادل مبلغی که پیش پرداخت کرده جانشین صادرکننده بوده و بدین منظور می تواند، فقدان یا عدم کفایت محل یا عدم دسترسی به آن را از طریق سندی که به شکل و اخواست صادر می شود اثبات نماید.

بانک محال علیه می تواند، در صورت عدم برداشت مستقیم از حساب دارنده و بدون اینکه مغایرتی با سایر حقوق او داشته باشد در اجرای ماده قبل اخطاریه ای از طریق مأمورین ابلاغ دادگستری به صاحب حساب مبنی بر پرداخت مبلغی که بدهکار آن می باشد ارسال کند.

چنانچه ظرف بیست روز از تاریخ ارسال اخطاریه، پرداختی انجام شود، بانک می تواند نسبت به تأمین مبلغ چک اقدام نماید (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۲-۷۳).

۹۴- ضمانت پرداخت چکهایی که مبلغ آنها کمتر از ۱۰۰ فرانک باشد

بانک مکلف به ضمانت پرداخت چکهایی دارای مبالغ کم می باشد. این ضمانت پرداخت منوط به شرایط خاصی می باشد: از جمله اینکه چک:

- به مبلغی مساوی یا پایین تر از ۱۰۰ فرانک (۱۵/۲۴ یورو) باشد،

- از چکهایی باشد که توسط محال علیه در اختیار صادرکننده قرار گرفته است،

- ظرف مدت کمتر از یک ماه پس از صدور آنها به بانک ارایه شده باشد.

تعهد ضمانت پرداخت تنها در صورتی وجود خواهد داشت که حساب صادرکننده فاقد موجودی یا موجودی کافی باشد. این تعهد در صورتی که عدم پرداخت چک مستند به دلایلی غیر از فقدان موجودی (نظیر عدم مطابقت امضا، در دسترس نبودن محل و...) باشد وجود نخواهد داشت.

چنانچه شرایط ضمانت بانک جمع باشد. محل چک از طریق گشایش اعتبار غیر قابل فسخ (عدول) که قانون رضایت بانک به هنگام صدور دسته چک نسبت به آن را مفروض می دارد، تأمین می شود. چنانچه شرایط ضمانت جمع نباشد، عدم پرداخت چک با ارسال اخطاریه به صاحب حساب همراه خواهد بود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ -

ماده (۱-۷۳).

۹۵- ممنوعیت تجزیه چکهای بالاتر از ۱۰۰ فرانک

هر کس که به هر وسیله‌ای مستقیم یا غیرمستقیم، پرداخت مبلغ بالاتر از ۱۰۰ فرانک را از طریق صدور چک یا چند چک پایین‌تر یا مساوی ۱۰۰ فرانک تقاضا کند یا صادرکننده را به آن تشویق نماید، به جزای نقدی تا ۸۰۰۰ فرانک محکوم خواهد شد (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲ ماده ۴۰).

● گفتار اول - جرائم و مجازاتها

۹۶- صدور چک بدون محل

صدور چک بدون محل جرمی که از حیث کیفری قابل مجازات باشد تلقی نمی‌شود. صدور چنین چکی صرفاً موجب ممنوعیت صدور چک می‌شود که تنها پس از پرداخت وجه چک و در صورت لزوم پرداخت جریمه‌ای مقطوع قابل رفع خواهد بود (قانون شماره ۱۳۸۲ - ۹۱، ۳۰ دسامبر ۱۹۹۱، روزنامه رسمی اول ژانویه ۱۹۹۲) (نک به شماره ۸۰ به بعد).

۹۷- اعمال قابل مجازات

مقررات جزایی در خصوص چک اعمال زیر را مجازات می‌کند:

- ۱- هر کس که پس از صدور چک و با قصد اضرار به حقوق دیگری:
- تمام یا بخشی از موجودی را به هر وسیله ممکن، بیرون بکشد، منتقل کند یا به حساب دیگری واریز نماید... یا
- محال علیه را از پرداخت وجه چک باز بدارد (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۶).

یکی از عناصر تشکیل دهنده جرم اخیر قصد اضرار به حقوق دیگری است (دیوان عالی کشور، شعبه کیفری، ۳ اوت ۱۹۸۷، مجله Gaz-Pal ۱۹۸۸ جلد اول، بخش Somm

در نتیجه، چنانچه این شرط حایز نباشد جرمی وجود نخواهد داشت. همچنین دادگاهها برآنند در موردی که دستور صادرکننده به بانک مبنی بر عدم پرداخت در خصوص دعوای راجع به ساخت (پیمانکاری) یا در خصوص چک تضمینی بوده (چکی که بابت تضمین معامله‌ای صادر شده) جرمی تحقق نیافته است (دیوان عالی کشور، شعبه کیفری ۱۲ آوریل ۱۹۸۳؛ دیوان عالی کشور، شعبه کیفری، ۵ اکتبر ۱۹۸۳؛ دالوزسیری ۱۹۸۴، یادداشت ب بوک) (با این حال به شماره ۴۴ راجع به تحولات رویه قضایی در خصوص چک صادر شده بابت تضمین معامله مراجعه کنید).

به علاوه در صورت فقدان سوءنیت مجرمانه، بیرون کشیدن محل چک در حالی که صادرکننده فکر می‌کرده است، چک به دلیل اینکه بابت تضمین صادر شده دیگر به بانک ارایه نخواهد شد و یا در صورتی که بیرون کشیدن محل پس از انقضای مهلت اقدام دارنده چک علیه محال علیه صورت گرفته باشد، از هرگونه ضمانت اجرای کیفری مصون خواهد بود (دیوان عالی کشور، شعبه کیفری ۲۹ اکتبر ۱۹۹۰، مجله Gaz-Pal، جلد اول، بخش Somm ص ۱۷۸).

صادرکننده‌ای که من غیرحق و با قصد اضرار به حقوق دیگری با پرداخت وجه چک مقابله می‌کند از حیث کیفری قابل مجازات خواهد بود. در مقابل، بانک محال علیه حق ندارد در خصوص صحت یا عدم صحت اقدام صادرکننده در مقابله با پرداخت چک قضاوت کند به شرط اینکه مقابله به لحاظ شکلی صحیحاً انجام شده باشد (نک به شماره ۱۰۵) به نظر نمی‌رسد که چنین اقدامی دارای ضمانت اجرای کیفری برای بانک باشد (پاسخ وزارتی شماره ۱۶۷۴، روزنامه رسمی سالانه، ۷ نوامبر ۱۹۸۸، صفحه ۳۱۷).

بیرون کشیدن محل (موجودی) به لحاظ کیفری در صورتی قابل مجازات است که قبل از انقضای مدت مرور زمان حق اقامه دعوی دارنده علیه محال علیه تعقیب کیفری آغاز شده باشد. این مدت، یک سال از تاریخ پایان مهلت ارایه چک به بانک می‌باشد (دیوان عالی کشور، شعبه کیفری، ۱۱ می ۱۹۶۶، مجله JCP سال ۱۹۶۶، قسمت ۴، ص ۸۹).

۲- هرکس که، با علم و آگاهی از موضوع، چکی را که مطابق شرایط مذکور در بند ۱

فوق صادر شده است قبول یا ظهرنویسی نماید (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۶).

۳- هرکس که علی‌رغم ممنوعیت بانکی ناشی از اخطاریه ارسال شده در اجرای ماده ۳-۶۵ مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ یک یا چند چک صادر نماید (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۶).

چنانچه چکی با نقض ممنوعیت بانکی صدور چک صادر شده و پرداخت نگریده باشد دارنده چنین چکی می‌تواند مدعی خصوصی و خواهان دعوی پرداخت چک قرار گیرد (مصوبه - قانون ۱۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۱) هدف از این مقررات جزائی حمایت از منافع عمومی و در عین حال حمایت از منافع اشخاص خصوصی است که از ارتکاب جرم متضرر شده‌اند (دیوان عالی کشور، شعبه مدنی، ۲۹ نوامبر ۱۹۹۳، مجله Gas-Pal ۱۹ فوریه ۱۹۹۴، ص ۱۱).

۴- هرکس که با نقض ممنوعیت قضائی که در اجرای ماده ۶۸ مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ علیه او صادر شده است اقدام به صدور یک یا چندین چک بنماید.

۵- هر نماینده‌ای (وکیل) که با علم و آگاهی از موضوع، یک یا چندین چک صادر کند که صدور آنها برای موکل وی در اجرای ممنوعیت بانکی یا قضائی ممنوع بوده است (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ - ماده ۶۶ و ۶۹)

۶- هرکس که:

- چکی را شبیه‌سازی یا جعل نماید؛

- با علم و آگاهی از چک شبیه‌سازی شده یا مجعول استفاده نموده یا تلاش به استفاده از آن نماید؛

- با آگاهی از موضوع، دریافت چک شبیه‌سازی شده یا مجعول را قبول کند (مصوبه قانون ۱۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۷).

۹۸- مجازاتهای مقرر

۱- مجازات جرائم مذکور در بندهای ۱ الی ۵ شماره ۹۷ فوق حبس تا پنج سال یا جزای نقدی تا ۲۵۰۰۰۰۰۰ فرانک خواهد بود (مصوبه قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، مواد ۶۹ و

(۶۶).

۲- مجازات جرائم مذکور در بند ۶ شماره ۹۷ فوق حبس تا ۷ سال و یا جزای نقدی تا ۵۰۰۰۰۰۰ فرانک خواهد بود. به علاوه چکهای شبیه سازی شده یا مجعول مصادره و منهدم خواهند شد.

ابزارها، ماشینها، دستگاهها یا وسایلی که برای ساختن چکهای شبیه سازی شده یا مجعول به کار رفته یا قصد به کار بردن آنها بدین منظور وجود داشته است، مصادره خواهند شد مگر در مواردی که بدون رضایت مالک آنها به کار گرفته شده باشند (آیین دادرسی کیفری، ماده ۲-۴۲۰ و ۱-۴۲۰).

۹۹- ممنوعیت قضائی صدور چک

۱- ممنوعیت تبعی به دلیل ارتکاب جرمی در زمینه چک

در خصوص تمامی جرائم پیش بینی شده در فوق (نک به شماره ۹۷)، دادگاه می تواند محکوم علیه (مجرم) را، برای یک دوره یک ساله الی پنج ساله از صدور چک غیر از چکهایی که انحصاراً دریافت وجوه توسط صادرکننده نزد محال علیه را ممکن می سازد یا غیر از چکهای تأیید شده، ممنوع سازد. در صورت تعدد جرائم ارتکابی، ممنوعیتهای قضائی ممکن است با هم جمع شوند به شرط اینکه از حداکثر قانونی پنج سال تجاوز ننماید (دیوان عالی کشور - شعبه کیفری - ۵ اکتبر ۱۹۷۸ دالوزسیری سال ۱۹۷۹، ص ۱۳۸، یادداشت ج - میستر).

همین ممنوعیت ممکن است در صورتی نیز که دادگاه ارتکاب جرم قابل مجازات در زمینه کارت پرداخت یا کارت دریافت پول را احراز کند اعمال شود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ - ماده ۶۸ و ۱-۶۷).

این ممنوعیت ممکن است به طور موقت لازم الاجرا اعلام شود. ممنوعیت صادر شده علیه کسی که به عنوان نماینده چکی که صدور آن برای موکلش ممنوع بوده صادر کرده، شامل صدور چکهای عادی اعم از اینکه به نام خودش یا به نام موکلش باشد خواهد شد. (دیوان عالی کشور، شعبه کیفری، ۳ ژوئیه ۱۹۷۹، مجله Gaz-Pal سال ۱۹۸۰، جلد اول، بخش خلاصه، ص ۱۶۶).

ممنوعیت به اخطار به‌ای که خطاب به محکوم علیه مبنی بر استرداد دسته چکهایی که در اختیار او یا نمایندگان قرار دارد به بانکهای صادرکننده آنها، منضم می‌شود. دادگاه می‌تواند به هزینه محکوم علیه دستور دهد خلاصه رأی حاکی از ممنوعیت در روزنامه‌هایی که انتخاب می‌کند و به نحوی که مقرر می‌دارد آگهی شود.

در نتیجه ممنوعیت، هر بانکی که توسط بانک فرانسه از آن مطلع می‌شود باید از ارایه دسته چک به محکوم علیه و نمایندگان او (وکلا او) غیر از دسته چکهایی که انحصاراً امکان گرفتن وجه توسط صادرکننده از محال علیه را ممکن می‌سازد یا دسته چکهایی که تأیید شده هستند خودداری نماید (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۸) (نک به شماره ۹۷).

۲- ممنوعیت تبعی به دلیل ارتکاب سایر جرائم

محکومیت شخص حقیقی یا حقوقی به دلیل جرائم مختلف ممکن است با ممنوعیت این شخص از صدور چک غیر از چکهایی که امکان گرفتن وجه توسط صادرکننده از محال علیه را ممکن می‌سازد یا چکهایی که تأیید شده هستند همراه شود. این ممنوعیت ممکن است برای مدت یک الی ۵ سال صادر شود (قانون جزائی، ماده ۱۶-۱۳۱، بند ۹، ماده ۱۴-۱۳۱-۱۳۱ بند ۵ و ماده ۳۹-۱۳۱-۱۳۱ بند ۷).

ممنوعیت صدور چک برای محکوم علیه، به منزله اخطار به حاکی از استرداد دسته چکهایی که در اختیار وی یا نمایندگان قرار دارد به بانک صادرکننده آنها تلقی خواهد شد (قانون جزائی، ماده ۱۹-۱۳).

جرائمی که ممکن است همراه مجازات تبعی ممنوعیت صدور چک باشند از این قرار هستند: قاچاق مواد مخدر یا تطهیر پول (قانون جزائی ماده ۴۲ - ۲۲۲)، کلاهبرداری، خیانت در امانت (قانون جزائی ماده ۱۲-۳۱۴) recel (قانون جزائی ماده ۱۲-۳۲۱)، جرائم علیه حق تألیف (قانون مالکیت فکری، ماده ۳۳۵-۵، ماده ۵۲۱-۵، مواد ۱۱، ۲ و ۷۱۶) ورشکستگی به تقلب (قانون ۲۵ ژانویه ۱۹۸۵، ماده ۲۰۲).

۹۹ الف - خیانت در امانت

هر کس که چکهایی سفید امضا را که توسط ثالث در اختیار او قرار گرفته ولی به

منظور تصفیه بدهی های این ثالث داده شده بوده است به حساب شخصی خود واریز کند مجرم محسوب خواهد شد. حتی، اگر این برداشت در مدت کوتاهی اتفاق افتاده باشد جرم ارتکاب یافته تلقی می شود.

● گفتار دوم - اعتراض دارنده چک بدون محل

گواهینامه عدم پرداخت

۱- صدور و ارسال: اگر ظرف مدت ۳۰ روز از اولین تاریخ ارایه چک به بانک، چک پرداخت نشده باشد، یا اگر محل در این مدت تأمین نشده باشد، محال علیه بنا به تقاضای دارنده چک، گواهینامه عدم پرداخت صادر می کند (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۵-۳). این گواهینامه حداکثر ظرف ۱۵ روز پس از تقاضای دارنده چک صادر می شود (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۳۶).

پس از انقضای ۳۰ روز و در صورت ارایه مجدد چک، محال علیه شخصاً (ارتجالیاً) گواهینامه عدم پرداخت به عنوان دارنده چک و در صورت نیاز به واسطه بانک دارنده صادر می نماید.

صدور این گواهینامه بدون دریافت وجه از دارنده خواهد بود.

چنانچه محل چک در چارچوب مقررات عادی سازی حساب (رفع موجبات عدم پرداخت) پیش بینی شده در ماده ۶۵-۳ مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ (نک به شماره ۸۰ و به بعد)، تأمین شده باشد دیگر صدور گواهینامه عدم پرداخت از سوی محال علیه قابل توجیه نخواهد بود. در چنین فرضی، صدور گواهینامه عدم پرداخت مستوجب مجازاتهای مقرر در ماده ۷۲ مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ یعنی، جزای نقدی به میزان حداکثر ۸۰۰۰۰ فرانک (پاسخ وزارتی، شماره ۱۱۷۱۸، مندرج در روزنامه رسمی سالانه، اول اوت ۱۹۹۴، ص ۳۹۳۸) خواهد بود.

۲- محتوی گواهینامه عدم پرداخت: محتوی گواهینامه عدم پرداخت توسط بخشنامه مشترک وزرای دادگستری و اقتصاد و دارایی مشخص شده است، این گواهینامه باید حاوی مطالب زیر باشد:

- کلیه اطلاعاتی که شناسایی صادرکننده چک و محال علیه را ممکن سازد؛

- شماره و مبلغ چکی که پرداخت نشده است (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۵۳، مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲ - ماده ۳۶).

گواهینامه عدم پرداخت باید حاوی امضای دستنویس نماینده بانک محال علیه باشد (پاسخ وزارتتی، شماره ۶۴۸۸، روزنامه رسمی سالانه، ۶ دسامبر ۱۹۹۳، ص ۴۳۸۲).

گواهینامه عدم پرداخت باید مطابق - فرم مشخص شده توسط بخشنامه ۲۹ می ۱۹۹۲، پیوست ۴ تنظیم شود (روزنامه رسمی ۳۱ می).

در خصوص سرزمینهای ماورای بحار نک به بخشنامه ۷ آوریل ۱۹۹۵ (روزنامه رسمی ۲۶ آوریل).

۳- اجرائیه: ابلاغ واقعی و در غیر این صورت الصاق اعلامیه گواهینامه عدم پرداخت در آدرس صادرکننده توسط اداره ابلاغ، به منزله دستور پرداخت تلقی خواهد شد. مأمور ابلاغی که دلیل پرداخت مبلغ چک و هزینه‌ها را ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ وصول اخطاریه یا اعلامیه دریافت نکرده باشد بدون نیاز به تشریفات دیگر و بدون دریافت مبلغی نسبت به صدور اجرائیه اقدام می نماید.

دارنده چک با در دست داشتن این اجرائیه می تواند کلیه اقدامات ضروری برای توقیف اموال صادرکننده را به عمل آورد. (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۵۳، پاسخ وزارتتی شماره ۲۸۳۲۳، روزنامه رسمی سالانه ۷ دسامبر ۱۹۸۷، ص ۶۶۸۰)

مأمور ابلاغ و اجرای دادگستری مأمور اجرای سند اجرائیه می تواند پس از جستجوی بی نتیجه، از دادستان کل بخواهد تصمیمات لازم را جهت به دست آوردن برخی اطلاعات راجع به بدهکار نظیر آدرس سازمانی که نزد آن حسابی به نام بدهکار باز شده است، آدرس کارفرما و آدرس خود او به عمل آورد. (قانون ۹ ژوئیه ۱۹۹۱، ماده ۳۹) (پاسخ وزارتتی شماره ۴۲۴۴، روزنامه رسمی سالانه ۱۳ دسامبر، ۱۹۹۳، ص ۴۵۱۳)

پس از انقضای مهلت ۱۵ روز مذکور در فوق، صادرکننده چک می تواند با پرداخت چک مقابله نموده دلایل و ایرادات خود را ارایه نماید. انقضای مهلت ۱۵ روز هیچ گونه Forclusion* علیه صادرکننده چک پرداخت نشده ایجاد نمی کند (دادگاه تجدیدنظر

پاریس، ۱۷ می ۱۹۹۰، دالوزسیری ۱۹۹۱، بخش خلاصه (Somm) و تفسیر ص ۲۱۷ ملاحظات م. کابریلاک).

۱۰۱- آگهی گواهینامه عدم پرداخت

چنانچه دارنده حسابی که چک پرداخت نشده از حساب او صادر شده است مکلف به ثبت نام در دفتر ثبت تجاری و شرکتها یا در دفتر مشاغل بوده و مبلغ چک نیز از ۱۰۰۰۰ فرانک بالاتر باشد، محال علیه باید گواهینامه عدم پرداخت را به دفتر دادگاه تجاری یا در صورت لزوم به دادگاه Grande instance که صلاحیت رسیدگی به دعاوی تجاری را در حوزه قضائی محل اقامت صاحب چک دارا می باشد ارسال نماید.

در نتیجه گواهینامه عدم پرداخت موضوع آگهی مطابق شرایط مقرر در قانون شماره ۱۰۹۳-۴۹ مورخ ۲ اوت ۱۹۴۹ و مصوبه شماره ۷۳۷-۵۰ مورخ ۲۴ ژوئن ۱۹۵۰ راجع به آگهی اعتراضات (عدم پرداخت) قرار می گیرد (مصوبه ۲۲ می ۱۹۹۲، ماده ۳۷، بخشنامه ۲۹ می ۱۹۹۲، ماده ۵ روزنامه رسمی ۳۱ می).

در خصوص نحوه اعلام به دفتر دادگاه نگاه کنید به اظهارات انجمن بانکهای فرانسوی (مجله بانک سپتامبر ۱۹۸۶، ص ۸۲۷). در سرزمینهای ماورای بحار و واحدهای سرزمینی «مایوت»، محال علیه در همان اوضاع و احوال، مکلف به اعلام گواهینامه عدم پرداخت به دفتر دادگاههای مختلط تجارت یا در صورت لزوم به دادگاه نخستین صلاحیت دار در زمینه دعاوی تجاری می باشد (بخشنامه ۷ آوریل ۱۹۹۵، روزنامه رسمی ۲۶ آوریل).

۱۰۲- هزینه های عدم پرداخت چکهای بدون محل

دارنده چک پرداخت نشده می تواند از کسی که صدور چک منتسب به او است، مبلغ چک پرداخت نشده، بهره های تعلق گرفته از تاریخ ارایه چک، هزینه های اعتراض (واخواست) و هزینه های اخطارهای ارسالی، همچنین سایر هزینه هایی را که برای وصول مبلغ چک متحمل شده است مطالبه کند (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۴۵) (پاسخ وزارتی شماره ۶۵۴۹، روزنامه رسمی سالانه ۴ می ۱۹۹۸،

ص ۲۵۴۹).

به هر صورت و در غیاب مقررات مخالف، هزینه‌هایی که برگشت چک بدون محل به هر طریقی موجب آن می‌شود بر عهده صادرکننده خواهد بود.

در نتیجه محال علیه نمی‌تواند هزینه صدور گواهینامه عدم پرداخت را از دارنده چک مطالبه نماید. بانکهای ارایه کننده چک نیز نمی‌توانند کمیسیونهای پرداخت نشده را از دارنده چک مطالبه نمایند.

محال علیه تنها می‌تواند هزینه‌های پرداخت نشده به ویژه هزینه صدور گواهینامه عدم پرداخت را از حساب صادرکنندگان برداشت کند. (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۶۵۳).

با این حال بانک محال علیه خود تکلیفی به پرداخت هزینه‌های پرداخت نشده و بهره‌ها به دارنده چک ندارد. صرفاً براساس دستور خاص صادرکننده و در صورتی که موجودی کافی وجود نداشته باشد، بانک می‌تواند این هزینه‌ها و بهره‌ها را به دارنده چک پرداخت نماید (دیوان عالی کشور، شعبه تجاری، ۲۱ اکتبر ۱۹۹۷، مجله دیوان عالی کشور بخش مدنی قسمت چهارم، شماره ۲۶۹).

بانکهای ارایه کننده چک که دخالتشان توسط مشتری‌های دارنده چک پرداخت نشده جهت دریافت گواهینامه عدم پرداخت از بانک محال علیه مورد درخواست قرار می‌گیرد مجاز هستند، کمیسיוنی بابت انجام این خدمات که منحصرأ به نفع دارندگان چک می‌باشد دریافت نمایند زیرا روشن است که اگر دارندگان چک خود می‌خواستند مستقیماً به محال علیه بدین منظور مراجعه کنند - همان طور که ظاهراً قانون معین کرده است - باید هزینه‌ها و اقداماتی را متحمل می‌شدند.

این مقررات تنها شامل هزینه‌های ناشی از برگشت چکهای پرداخت نشده به دلیل فقدان موجودی می‌شود. در نتیجه کلیه کمیسیونهایی که در حال حاضر به دلیل سایر حوادث (مقابل به پرداخت چک به دلیل سرقت چک به عنوان مثال) دریافت می‌شوند، به جای خود باقی خواهند بود.

هزینه‌های اجرایی راجع به وصول مطالبات باید از قبل توسط دارنده پرداخت شود. این هزینه‌ها را می‌توان از صادرکننده دریافت نمود (پاسخ وزارتی شماره ۹۴۲۲،

روزنامه رسمی سالانه، ۵ ژانویه ۱۹۸۷، ص ۷۰).

۱۰۳ - تقاضای بازپرداخت

دارنده چک پرداخت نشده می‌تواند برای وصول مبلغ چک اقدام نماید. با این حال، دعوی راجع به مطالبه چک تنها علیه بدهکار شخصی تعهدی که این چک مدعی اسقاط آن می‌باشد قابل اقامه خواهد بود. (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۱). صادرکننده چک که با پرداخت آن مقابله نموده است، بجز موارد ذکر شده در مصوبه سال ۱۹۳۵، و در صورت قصد اضرار به حقوق دیگران، به لحاظ جزائی قابل مجازات خواهد بود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ ماده ۶۶). در مقابل، دعوی حقوقی راجع به پرداخت مبلغ چک تنها در صورتی علیه او قابل طرح خواهد بود که وی بدهکار بدهی که توسط این چک قرار بر پرداخت آن بوده است شناخته شود (دیوان عالی کشور، شعبه کیفری، ۶ آوریل ۱۹۹۲، دالوز ۱۹۹۲ بخش اطلاعات سریع، ص ۲۰۷ و مجله JCP عمومی سال ۱۹۹۲ قسمت ۴ شماره ۲۵۶۶). مجنی علیه یکی از جرائم مذکور در شماره ۹۷ می‌تواند به منظور تعقیب عمومی مرتکب، نزد دادستانی کل شکایت کند. چنانچه شکایت مطرح شده به دلیل منع تعقیب صادر شده توسط دادسرا بایگانی شود، مجنی علیه حق خواهد داشت صادرکننده را مستقیماً نزد دادگاه اصلاح و تربیت احضار نماید یا به عنوان مدعی خصوصی در مقابل بازپرس اقامه دعوی کند (پاسخ وزارتی شماره ۴-۶۵، روزنامه رسمی سالانه ۱۸ سپتامبر، ۱۹۸۹، ص ۴۱۹۴).

در واقع هدف مقررات جزائی نه تنها حمایت از منافع عمومی (جامعه) بلکه حمایت از منافع اشخاص خصوصی است که از وقوع جرم متضرر شده‌اند (نک به شماره ۹۷ بند ۳) (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۱) (دیوان عالی کشور شعبه مدنی، ۲۹ نوامبر ۱۹۹۳ مجله Gaz-Pal، ۱۹ فوریه ۱۹۹۴، ص ۱۱).

در جریان تعقیب کیفری علیه مرتکب جرم، دارنده‌ای که به عنوان مدعی خصوصی شکایت کرده است می‌تواند از قضات دعوی عمومی (قضات دادسرا) محکومیت صادرکننده به مبلغی معادل مبلغ چک را مطالبه نماید بدون اینکه، در صورت لزوم، این امر منافاتی با مطالبه خسارات داشته باشد. با این حال وی می‌تواند برای دریافت طلب

خود طرح دعوی در مقابل مراجع قضائی عادی را ترجیح بدهد. (نک به شماره ۱۰۲). در صورتی که دارنده به عنوان مدعی خصوصی طرح دعوی نکرده باشد و در صورتی که دلایل پرداخت مبلغ چک از مجموع دلایل رسیدگی استنباط نشود، قضات دعوی عمومی (قضات دادسرا) می‌توانند حتی ارتجاعاً، صادرکننده را علاوه بر هزینه‌های اجرای تصمیم، به مبلغی معادل مبلغ چک که در صورت لزوم، به میزان بهره از تاریخ ارایه چک افزایش خواهد یافت و نیز هزینه‌های ناشی از عدم پرداخت در حق ذینفع چک محکوم نمایند به شرط اینکه چک ظهنویسی نشده و هدف از آن پرداخت چک نبوده و اصل چک در پرونده موجود باشد.

در صورت اجرای این مقررات، ذینفع می‌تواند تقاضا کند یک نسخه از تصمیم به شکل برگ اجراییه به همان صورت که در اختیار مدعی خصوصی قرار می‌گیرد به او ارایه شود (مصوبه - قانون ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵، ماده ۷۱). در صورت فقدان مقررات خاص در این خصوص، دادگاهها برآنند چنانچه به صورت قطعی مشخص شود که عدم پرداخت چک به دلیل فقدان سوءنیت متقلبانه، جرم قابل مجازات نبوده است محکومیت مدنی خود بخود زایل خواهد شد.